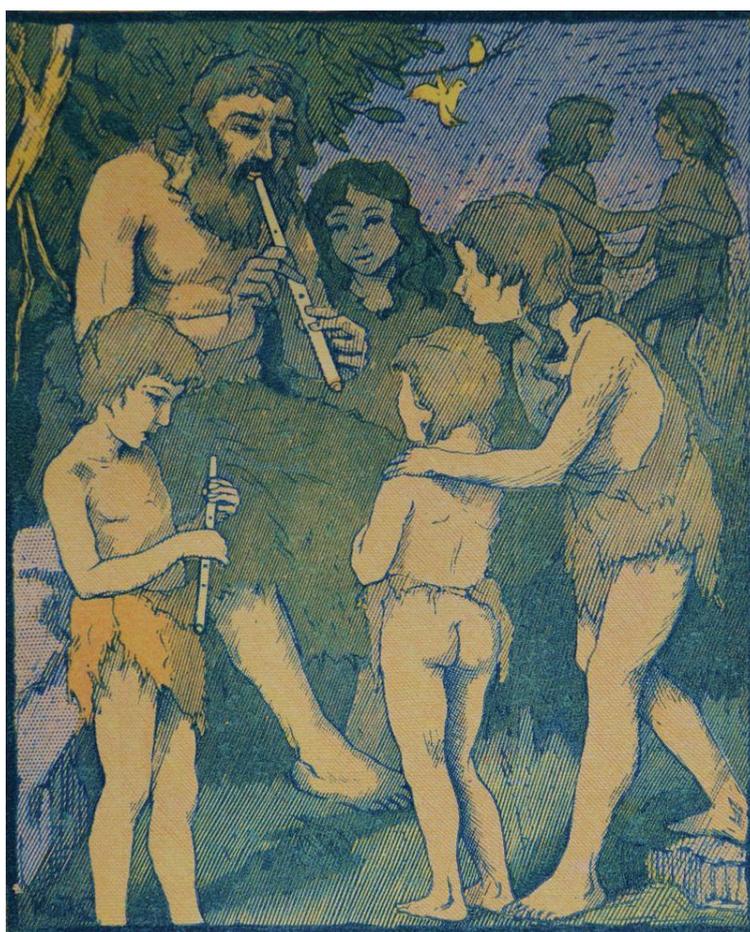

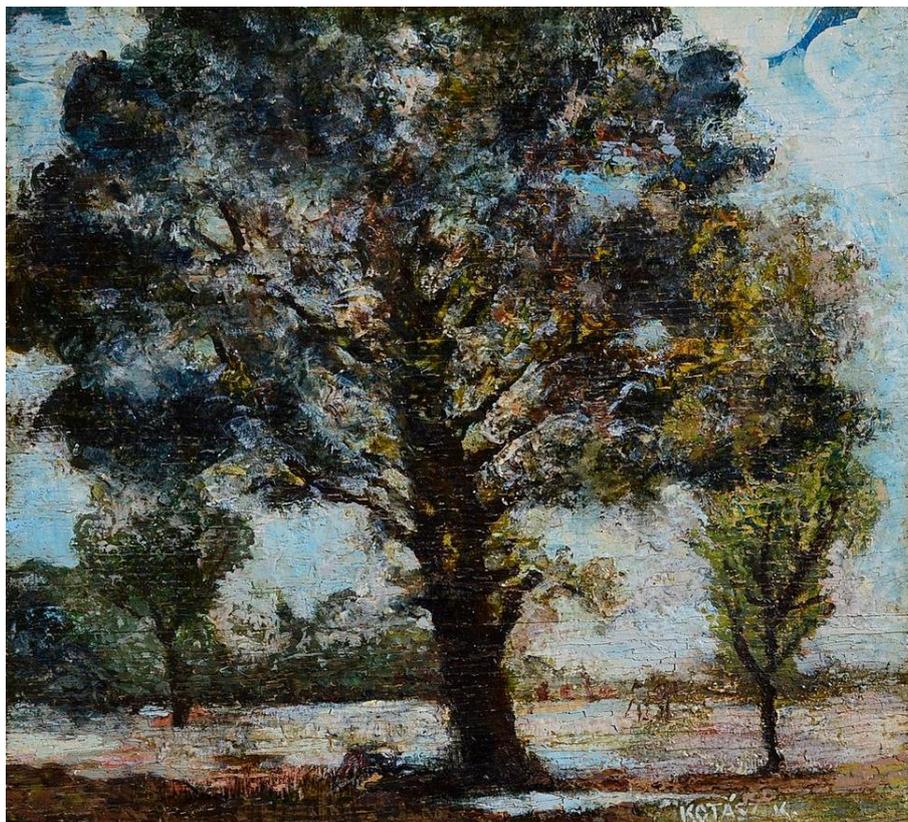
Kotász Károly - (†1941); maďarský maliar a grafik; pozri *maďarskí maliari, maliarskí grafici*

https://www.google.sk/search?q=Kot%C3%A1sz+K%C3%A1roly&espv=2&biw=1857&bih=995&tbm=isch&imgil=-MFLeJDiGik4cM%253A%253BowsCocylJ8hLxM%253Bhttp%25253A%25252F%25252Fwww.soga.sk%25252Faukcie-obrazy-diel-umenie-starozitnosti%25252Faukcie%25252F99-jesenna-aukcia-vytvarnych-diel%25252Fkotasz-karoly-tanec-29045&source=iu&pf=m&fir=-MFLeJDiGik4cM%253A%252CowsCocylJ8hLxM%252C_&usg=__1c-zwIrYuFRSy5fyO0lWKmjCCU%3D&ved=0CDgQyjc&ei=ZTT4VLisM4niUabHg6gF#imgrc=-MFLeJDiGik4cM%253A%3BowsCocylJ8hLxM%3Bhttp%253A%252F%252Fwww.soga.sk%252Fdata%252Faukcie%252F84%252Fdiela%252Fbig%252F9.jpg%3Bhttp%253A%252F%252Fwww.soga.sk%252Faukcie-obrazy-diel-umenie-starozitnosti%252Faukcie%252F99-jesenna-aukcia-vytvarnych-diel%252Fkotasz-karoly-tanec-29045%3B799%3B663

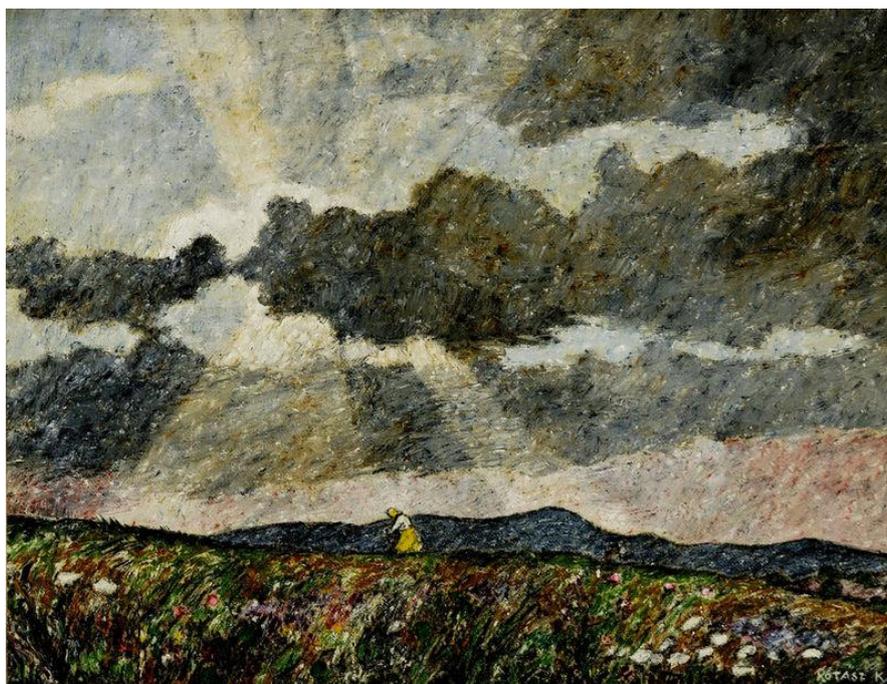
http://www.webumenia.sk/web/guest/detail/-/detail/id/SVK:SNG.O_4725/K%C3%A1roly%20Kot%C3%A1sz

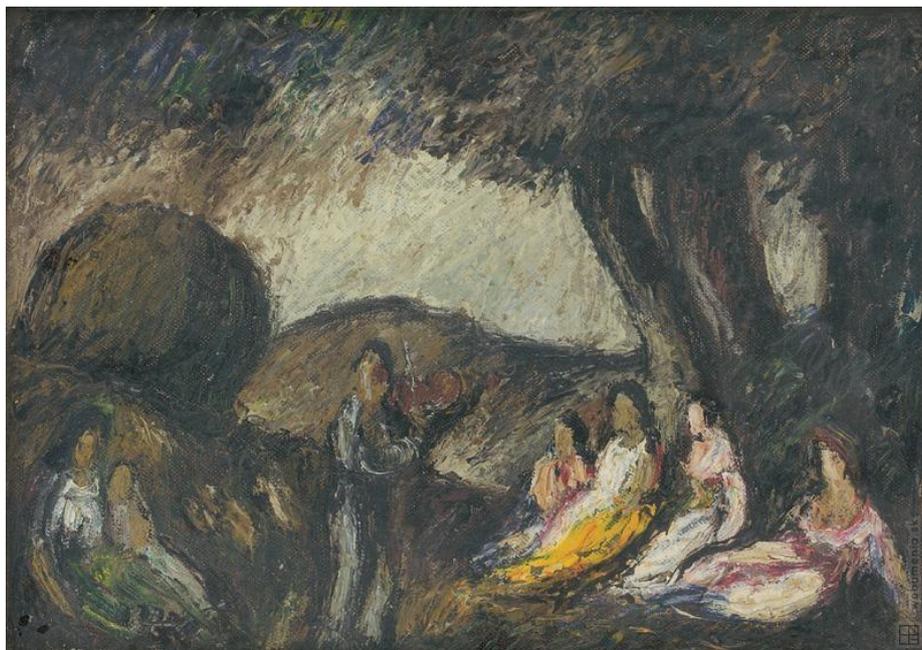
K. Kotász: Jubal (farebný drevoryt, 1905)

K. Kotász: Dub pri jazere (1930)

K. Kotász: Hra svetla (1920)

K. Kotász: Cigáni (1920-1929)

K. Kotász: Výjav z parku (1920-1929)

K. Kotász: Majáles (1924)

K. Kotász: Krajina (1930)

Kótar/Kótar-chasis - v preklade – „Zručný“; božský *remeselník*, ktorý ukoval zbrane *kanaánskemu* bohu *Baalovi*, aby mohol zvíťaziť v boji o *moc*; porovnaj v *gréckej mytológii* úlohu *Héfaista*

Kotihaltija – v preklade „domáci škriatok“; vo *fínskej mytológii* škriatok *Tontti*, žijúci v každej domácnosti; stará sa o dom, a preto je dôležité, aby sa s ním zaobchádzalo s rešpektom; pozri *haltija*

kotlina Karpatská - Karpatská kotlina

kotlík z Gundestrupu - bohato zdobená strieborná nádoba, datovaná približne do 2.-1.st.pr.Kr.; najväčšie zachované strieborné dielo doby železnej, oceňované pre svoje kvalitné remeselné prevedenie a bohatú keltskú *ikonografiu*; kotlík nájdený r. 1891 v rašelinisku Raevemose blízko

severodánskej dediny Gundestrup; nebol v celku, ale ako súbor trinástich plátkov; dá sa predpokladať, že išlo o *voťivny* dar a pred uložením bol rozobraný; všetky časti nádoby sú z takmer čistého striebra (rýdzosť 97%) a sú čiastočne pozlátené; nádoba váži 9kg a pojme 108 litrov tekutiny; steny nádoby zdobia postavy keltských božstiev, symboly, posvätné zvieratá a náboženské rituály; vzhľadom na rozmery a výzdobu vzťahujúcu sa k mytológii a rituálnym praktikám sa predpokladá, že kotlík bol určený na vykonávanie posvätných rituálov keltských *druoidov*; štýl a prevedenie nádoby naznačujú jej *trácky* pôvod; ornamentika, motívy a symboly vykazujú prvky keltské (*torques*, božstvo s parohami: *Certumnos*, koleso s lúčmi ako slnko, hudobný nástroj *karnyx*, keltské posvätné zvieratá: diviak, jeleň, kôň); pozri *Teutatés, keltská mytológia*

http://cs.wikipedia.org/wiki/Kotlík_z_Gundestrupu

Kotlík z Gundestrupu (2.-1.st.pr.Kr.)

Keltský boh Teutatés obetuje človeka utopením v kadi. Bojovníci so štítmi a s karnyxmi (Kotlík z Gundestrupu)

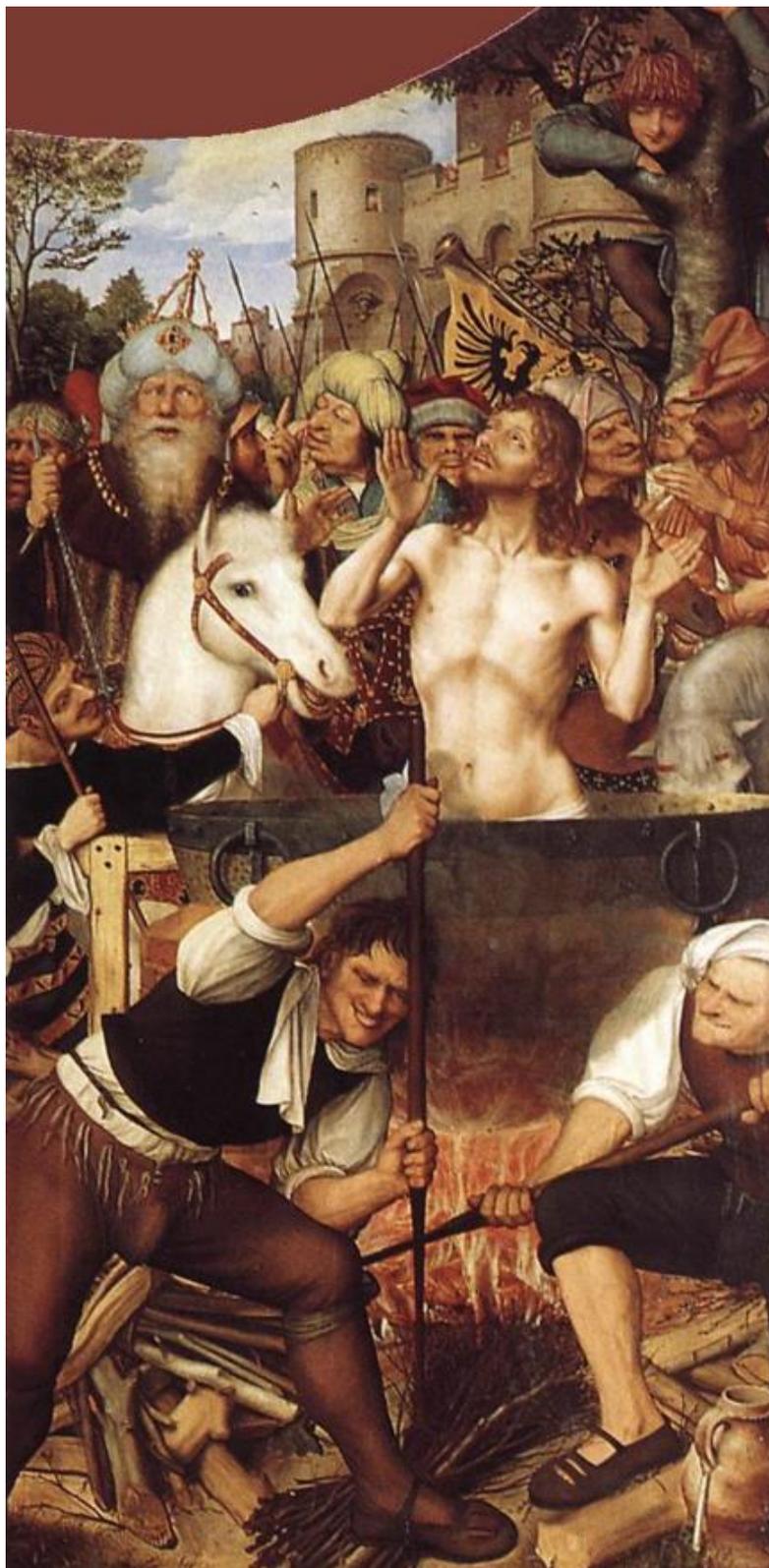

Keltská bohyňa Médebu (kotlík z Gundestrupu, 2.-1.st.pr.Kr.)

Keltský boh Cernunnos (kotlík z Gundestrupu, 2.-1.st.pr.Kr.)

kotol - pozri *Ægor*; atribúty, symboly, alegórie a prirovnania; kotlík z Gundestrupu, *Mučenie sv. Jána*, *sv. Vít*

Q. Massys: Martýrium sv. Jána (pravá tabuľa oltára, 1507-1508)

Ch. Le Brun: Martýrium sv. Jána Evanjelistu pri Latinskej bráne (1641-1642)

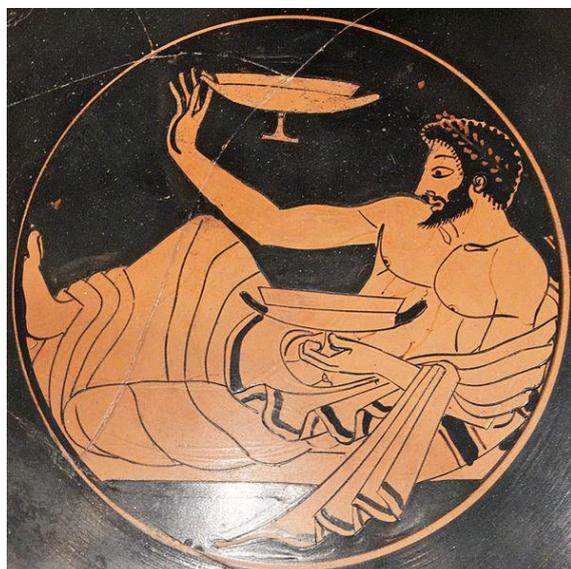
kottabos - gréc. κότταβος/kottabos; *hra* hraná počas etruských gréckych symposií, a to najmä v 5.-4.st.st.pr.Kr.; hráč hádzal pohár vína na cieľ, ktorým bol človek, ktorého meno vyslovil ako objekt svojho citu; hra bol zrejme *sicílskeho* pôvodu a rozšírila sa cez Grécko až n Rodos a bola obzvlášť v móde v Aténach (pozri *grécka antická kultúra*); narážky na ňu nájdeme u dielach gréckych autorov: Dionýzius Chalcus, Alcaeus, Anakreon, Pindaros, Bakchylidés, Aischylos, Sofokles, Euripides, Aristofanes a Antiphanes, ďalej na vázach tej doby (pozri *grécke maliarstvo vázové*), ale aj u rímskych spisovateľov; v alexandrovskom období móda vymrela, v latinskej literatúre je takmer neznáma

Kottabos hráč (hrnčiar Pamphaios, 510pr.Kr.)

Kottabos hráč (amfora, maliar Euphronios, 510pr.Kr.)

Kottabos hráč (kylix, z okruhu Maliara Kleophradesa, 500pr.Kr.)

Hráčka na aulos baví účastníkov symposionu hrajúcich hru kottabos (maliar Nikias, attický krater, 420pr.Kr.)

köttlašská kultúra - archeologická skupina z oblasti Dolného Rakúska po Slovinsko z 8.-10.storočia, pripisovaná už Slovanom; ojedinelé nálezy z južnej Moravy; šperky zdobené emailom; nazývaná aj karatánska kultúra; pozri slovanské kultúry

Kottos - v gréckej mytológii podľa jednej verzie jeden z troch obrov, *Hekatoncheirow*

kotúč slnečný - *slnečný kotúč*

kotúč slnečný okridlený - *slnečný kotúč okridlený*

koturn - grécka *topánka* s vysokými drevenými podošvami; používaná na zvýšenie postáv hercom v antických tragédiách (pozri *grécke antické divadlo*); jednotný strih pre ľavú aj pravú *nohu*; pozri *Melpomené*; *móda*, *topánka*

<http://it.wikipedia.org/wiki/Coturno>

kotva - *symbol* bezpečia odvodený prímorskými národmi z funkcie kotvy; v *antike* kotva razená na *minciach* prímorských miest; ako stavovský *znak* umiestňovaná na *náhrobkoch* - *rybárov* a *námorníkov*; jeden z atribútov *Neptúna*; v *kresťanstve* symbol *nádeje* (pozri *kresťanské symboly*), používaný v ranokresťanskom umení *katakomb* od 2.st., často vo spojení so slovom *nádej* alebo *mier* vo význame *zakotvenia* v *prístave večnosti* a *pevnosť* v *búrke* *prenasledovaní* za *vieru*; k počiatočnému samostatnému a veľmi jednoduchému zobrazeniu kotvy od 2.st.po Kr. priradované ďalšie symboly *palma*, *dobry pastier*, *holubica*, *maják*, *ryba* apod.; až do 4.st. zobrazenie kotvy s *rybou* symbolom viery, odkazom na *Krista* a *eucharistiú*; v *katakombách* kotva významovo zastupovala *križ*; zobrazovanie v ranokresťanských dobách na *gemmach* a *pečatných prsteňoch* (pozri *Heinz-Mohr* - *prsteň*); symbolický význam kotvy postupom času zovšeobecnel aj mimo rámec kresťanského umenia; pozri *enkolpion*, *pektorál*; *Klement*; *atribúty*, *symboly*, *alegérie a prirovnania*

Kotva s delfínom (Matutinov signet, 16.st.)

kotvový križ - križ kotvový

kotylé - gréc. κοτύλη/kotylé; plurál kotylai; staroveká grécka čaša väčšinou bez nôžky a so dvomi horizontálnymi uchami pri hornom okraji; ide o širší variant *skyfosu*; súčasne slúžila ako dutá miera na tekuté a sypké látky; predstavovala objem asi 0,27 l; pozri *antická kramika*

<https://cs.wikipedia.org/wiki/Kotyl%C3%A9>

Korinská kotylé so sovou (červeno figurová keramika, 5.st.pr.Kr.)

Creusa maliar: Satyr hrajúci na aulos (červeno figurová kotylé, 400-390 pr.Kr.)

kov - pozri *umelecké opracovávanie kovov; galvanostegia/pokovovanie, liatina umelecká, drahé kovy; bronz, cín, olovo, meď, železo, nikel, zlato, striebro, platina, elektron, paládium, alpaka, metal, hliník, ortuť, pegament; patina; materiál; štyri živly*

-obyvatelia *Teotihuacánu* nepoznali kovy a nahrádzali ich *obsidiánom*

kov drahý - drahé kovy

kov farebný - farebné kovy

kov heraldický - heraldické kovy

tzv. **kov Monelov** - tzv. *Monelov kov*

kov sváru - v *škandinávskej mytológii* prsteň *andvarinaut*, ktorý pomáhal rozmnožovať *zlato*, ale vlastníkovi prinášal nešťastie, lebo ho prekliat škriatok *Andvari*, z rodu čiernych *alfov*, keď bo boh *Loki* o všetko pripravil; pozri *Andvariho kliatba, jablko sváru/jablko zvady*

kov vzácny - vzácne kovy

Kovacs Mihály - (†1892); maďarský maliar; Malý chlapec v starom rodinnom Bible a úseky miestnej katolíckej cirkvi obrazov vzbudiť umelecký záujem. 1829 Kunhegyes šiel študovať latinčinu, a dokonca potom festegetett usilovne. Tisza-Abad prenajímateľ, László Orczy dozvedel o chlapcova talentu a povedal, že jeho ďalej vzdelávať svoje náklady. 1833 Budapešť, Viedeň a Rím a študoval. Oltárne obrazy, maľovaný tvár a historické obrazy. Zahranicné galérie, robil niekoľko kópií talianskych, španielskych, holandských majstrov výtvyry. Eger diecézy v niekoľkých altarpiece náterom. Medzi najznámejšie historické obrazy, ďalej len "Arpad štít vznesená" bolo, ale to je bohužiaľ druhá svetová vojna zničila dedičstva 128 obrazov od jeho manželky Lyceum galérie Eger Arcibiskupský nadaných ... Dnes je materiál Eger Dobo Istvan múzea v rodnej dedine v roku 1871 zasadenie Madona s Ježiškom a obrazy Mater Dolorosa bolo, že dnes Szalóki katolícki cirkevní ozdoby Michael. Kovács zástavy potomkovia H. John Smith a leta Janos úctou stráženom jedným z diel svojho otca v roku 1849 namaľoval portrét. troch gráciou c. obraz je vlastnená svojimi príbuznými. v roku 1995, základná škola Abádszalók vzal jeho meno.

[https://en.wikipedia.org/wiki/Mih%C3%A1ly_Kov%C3%A1cs_\(painter\)](https://en.wikipedia.org/wiki/Mih%C3%A1ly_Kov%C3%A1cs_(painter))

<http://www.kovacsmihaly.eoldal.hu/> (životopis)

M. Kovacs: Pohreb pri Moháči (1853)

M. Kovacs: Sv. Adalbert (1855)

kováčstvo, kováči - pozri *kovanie, ľudová výroba, metalikovia, patrón, remeslo, zbrojárstvo; Brokk, Eligius, Hefaistos, Kótar, Kurdalgal, Lámech, Mime, Regin, Svarog, Sindri; bohovia kováčstva*

https://sk.wikipedia.org/wiki/Kov%C3%A1%C4%8Dske_remeslo

<https://en.wikipedia.org/wiki/Blacksmith>

Ch. Weigel st.: Kováčstvo (medirytina, 1698)

Jean-Louis Daudet: - (1695-1756)

Podľa J. J. van Vieta: Kováčstvo (lept, po 1635)

D. Velasquez: Vulkánova vyhňa (1630)

J. Brueghel I. a H. van Balen I: Alegória kováčstva (1608-1610)

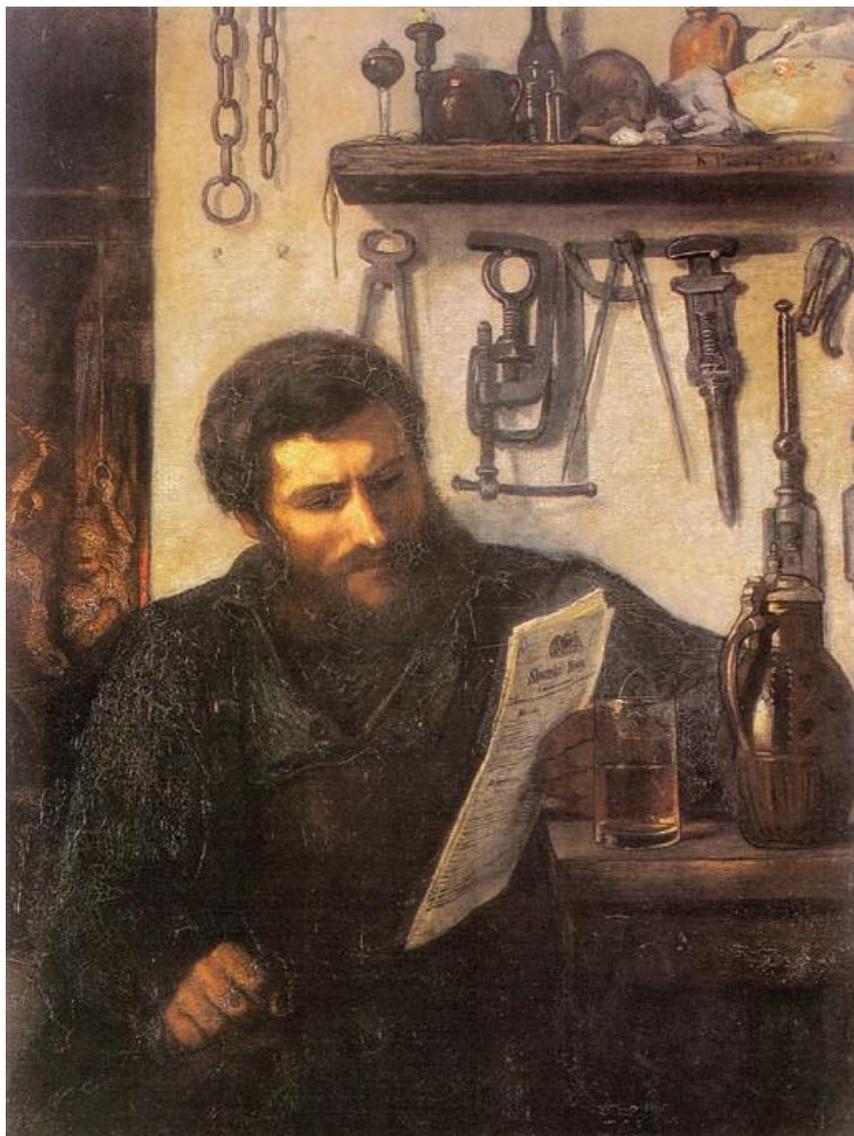
P. Batoni: Vulkán vo svojej vyhni (1750)

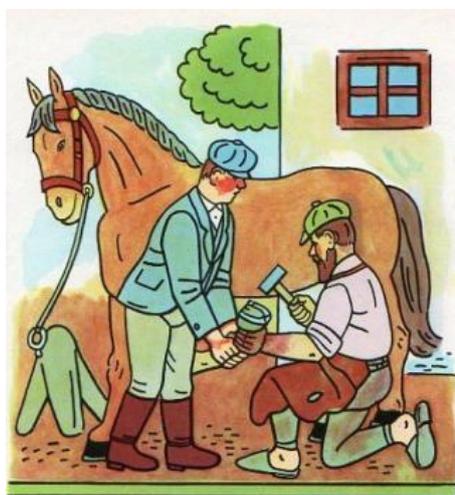
J. Wright: Kováčska dielňa (1772)

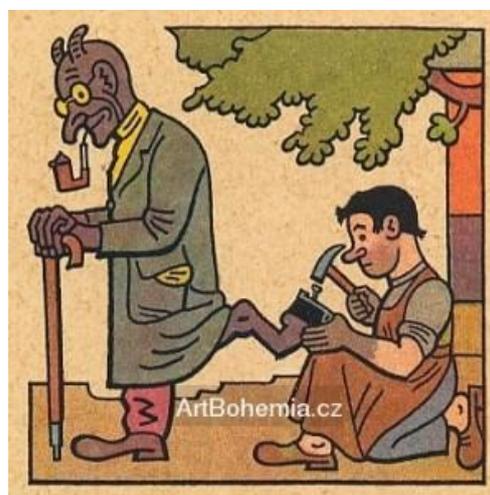
B. Thoraldsen: Venuša a Mars u Vulkána (19.st.)

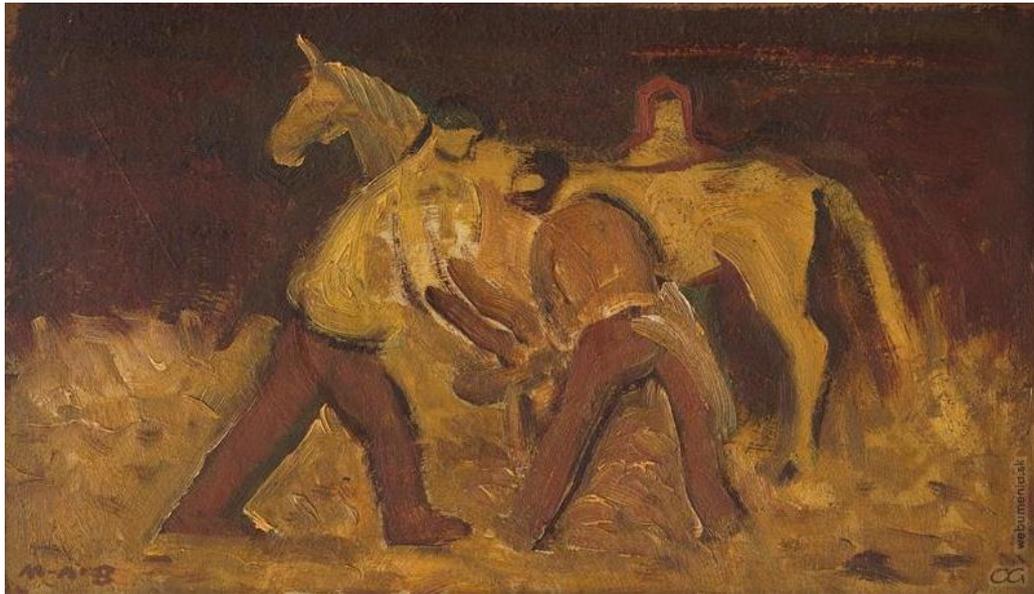

K. Purkyně: Kováč Jech (19.st.)

J. Lada

M. A. Bazovský: Podkúvanie (1944)

M. Kurth: Kováčska dielňa (štúdia, 1898)

M. Kurth: Štúdia z Prakovských strojární (1909)

kováčstvo umelecké - od doby železnej odbor *užitého umenia* založený na ručnom tvarovaní železa; užíva tradičné náradie (pozri *nástroje*) a formovanie *materiálu* najmä za tepla (*kovanie, tordovanie, stáčanie plôch, strih, nitovanie, zváranie, ryhovanie, razenie*); pri výzdobe *luxusných* predmetov od *praveku* po raný *stredovek* uplatnilo aj techniky ostatných remesiel (*leptanie, plátovanie, tauzovanie, inkrustáciu*); významné sú výrobky vytvárané v spolupráci so zámočníctvom (mreže okien, vrát, *fontán*) a výroba špeciálneho kovania dverí a ďalších predmetov; pozri *umelecké opracovávanie kovov, odliatok*

A. Gaudí Drak Lád on stráži vráta Záhrady Hesperidiiek (Pabellones Güell v Špnielsku, 1884-1887)

kovanie - tvarovanie *kovov* v plastickom stave ručne alebo strojovo; kovaním dostáva predmet tvar a navyše sa zlepšujú niektoré vlastnosti kovu (pozri *železo*); ručné kovanie na nákovie pomocou *kladiva* a ďalších ručných nástrojov sa používa najmä v *umeleckých remeslách*; kovanie strojové pomocou lisu alebo bucharu; pozri *kováčstvo*, *umelecké opracovanie kovov*, *kov*, *železo*

kovolejárstvo - tal. ghetto; zastaraný výraz pre *lejárstvo*; pozri *Héfaistos*; *odlievanie kovu*, *odlievanie bronzu*, *metalikovia*, *cire perdue*; *gheto*

kovotepecká súprava - pozri *nástroje kovotepecké*

kovotepectvo, kovotepci - história techniky pod gréckym výrazom *toreutika*; termíny *cizelovanie*, príp. *gravírovanie* boli obecným synonymom kovotepectva; dnes význam *cizelovanie* (najmä v českej literatúre) zužovaný a vzťahovaný najmä na povrchovú úpravu kovotepeckých a *lejárskych* prác (odstránenie nákovov po lejárskych formách, leštenie a hladenie, zvýraznenie ostrosti tvarov (*plakety*, *mince*, *medailóny*), zvýraznenie ostrosti písmového nápisu a písmových *matric*; úlohy prevažne ryteckej povahy označované širším termínom *gravírovanie*; súčasné poňatie kovotepectva: spracovanie kovových plechov a plátok; reliéf tvarovaný väčšinou z rubovej strany (pozri *nástroje kovotepecké*) tak, aby prijal tvar formy; tepanie uskutočňované za tepla, alebo tepaním za studena by sa kov stal krehkým; postupuje sa od krajov ku stredu, aby sa kov neroztiahol; prerazené miesta sa zalievajú spájkovačkou; tepané diela nielen reliéfy malých rozmerov (ako podložka využívaná mäkká *olovená* doska), ale menšie sochy a predmety *užitého umenia* prevažne zo zlata a striebra; väčšie sochy sa zostavujú z dielov na vnútornú konštrukciu, ako materiál sa používa meď (ťažná, odolná voči poveternosti, pozri *medenka*), ktorá je výhodnejšia ako *bronz*, ktorý sa ľahko prederaví; pozri *umelecké spracovanie kovov*, *repoussé*, *tepanie*; *metalikovia*; *cinárstvo*; *aztécka mytológia: Xipe Totec* (Jordan); *Dunstan*

Jehan de Gris: Roman d'Alexandre (detail, 1338-1344)

R. Ernst: Kovotepecká dielňa (19.st.)

kovoryt - grafická technika *tlače z výšky*, patriaca do kategórie *staromajstrovskej tlače* (pozri *Old master print*); bola takmer úplne obmedzená na obdobie od asi 1450-1540, a najmä na oblasť okolo Rýna v severnej Európe, v nížinách, Nemecku, vo Francúzsku a vo Švajčiarsku; technika snáď vznikla v oblasti okolo Kolína; prvou formou kovorytu bol v podstate *drevoryt*, ale s použitím tenkých kovových blokov namiesto drevených; oblasti neotláčané sa odrezali alebo stíkli späť s údermi; odtlačky kovorytu vyzerajú veľmi podobne ako normálne drevorezy z tohto obdobia, a môže byť niekedy ťažké aj odborníkom rozoznať ich; v ranom období boli námety takmer vždy náboženské, a väčšinou ornamentálne v 16.st.; technika prekvitala okolo roku 1500 vo Francúzsku, s radom bohaté *Knih hodiniek*; v 16.st. bola technika používaná pri začiatkových písmenách (pozri *iniciála*), a to najmä Jacobom Faber, ktorý sa často používal návrhy podľa *Hansa Holbeina ml.*; druhá metóda, predstavená v druhej pol. 15.st. a postupovala od čiernej na bielu, čo znamená, že tlač ukázala biele čiary na čiernom pozadí; opäť odtlačky mali takmer vždy náboženské námety; zvyčajne hlavné línie postáv a krajiny boli vykonané v rytine, potom pomocou zámočnickeho šidla a zvyšok obrazu sa skladal z opakovaného použitia rovnakého vzoru puncu v určitej oblasti

(porovnaj *tlač puncovanú*, ktorá je však technikou *tlače z hĺbk*); puncovaním sa vytvárali bodky, kruhy, pastilky, hviezdy, listy, robili sa textové nápisy alebo zložitejšie tvary okrajov (pozri *bordúra*); zvyčajne veľmi malý priestor je ponechaný nezdobený; túto techniku je ľahko rozpoznať; prestala sa používať asi v r. 1500; a táto technika je ľahké rozpoznať; dosky samotné môžu byť chápané ako umelecké diela v podobe *plakety*; rovnako ako u iných súčasných tlačových techník, veľmi málo odťahkov z kovorezov prežilo; tlače vykonané druhou technikou sú niekedy nazývané *výtlačky v bodkovaným spôsobom* alebo *bodkované výtlačky* (nem. Schrotblatt, franc. manieri criblée); pozri *tlač bodková*

<https://www.google.sk/search?q=metalcut&espv=2&biw=1852&bih=951&tbm=isch&tbo=u&source=univ&sa=X&ei=g7VoVdaUDsn0UJnKgPAB&ved=0CFYQsAQ&dpr=1>

<http://en.wikipedia.org/wiki/Metalcut>

https://www.google.sk/search?q=metalcut&espv=2&biw=1852&bih=951&tbm=isch&tbo=u&source=univ&sa=X&ei=g7VoVdaUDsn0UJnKgPAB&ved=0CFYQsAQ&dpr=1#tbn=isch&tbs=rimg%3ACUGLVYj21oFeIjilEVRMG72ilYxJeUcsYjQXmCc-PkbMF39h2cv6K7hZb_1OHhRLRw42sNWuhtTFORajnRSNx4emplioSCaURVEwbvaKVEf51n4mKmWC1KhIJjEl5RyxiNBcR3_1tmqUN2B34qEgmYJz4-RswXfxG7kPrAGW6mAioSCWHZy_1oruFlvEZITFlyu5uMVKhIJ84eFEtHDjawRuF0_1UkZrQi0qEgk1a6G1MU5FqBGV2icTiMparSoSCedFI3Hh6akiEVf-n6xkrvlG&q=metalcut&imgrc=84eFEtHDjawr-M%253A%3BuF0_UkZrQi2CSM%3Bhttps%253A%252F%252Fs-media-cache-ak0.pinimg.com%252F236x%252F52%252Fcf%252F33%252F52cf33bbd7f111fb785359ea9dc01830.jpg%3Bhttps%253A%252F%252Fwww.pinterest.com%252Fpin%252F28429041372255383%252F%3B236%3B304

https://www.google.sk/search?q=metalcut&espv=2&biw=1852&bih=951&tbm=isch&tbo=u&source=univ&sa=X&ei=g7VoVdaUDsn0UJnKgPAB&ved=0CFYQsAQ&dpr=1#tbn=isch&tbs=rimg%3ACUGLVYj21oFeIjilEVRMG72ilYxJeUcsYjQXmCc-PkbMF39h2cv6K7hZb_1OHhRLRw42sNWuhtTFORajnRSNx4emplioSCaURVEwbvaKVEf51n4mKmWC1KhIJjEl5RyxiNBcR3_1tmqUN2B34qEgmYJz4-RswXfxG7kPrAGW6mAioSCWHZy_1oruFlvEZITFlyu5uMVKhIJ84eFEtHDjawRuF0_1UkZrQi0qEgk1a6G1MU5FqBGV2icTiMparSoSCedFI3Hh6akiEVf-n6xkrvlG&q=metalcut&imgrc=50UjceHpqSKN_M%253A%3BV_6frGSu-UZUuM%3Bhttp%253A%252F%252Fc8.alamy.com%252Fcomp%252FEDTANH%252Fworkshop-of-master-of-the-aachen-madonna-the-piet-1470-1480-metalcut-EDTANH.jpg%3Bhttp%253A%252F%252Fwww.alamy.com%252Fstock-photo-workshop-of-master-of-the-aachen-madonna-the-piet-1470-1480-metalcut-77367293.html%3B380%3B540

Anonym: Nesenie kríža (kovoryt, tlač puncová, 1406)

Sv. Bernard Sienský (kovoryt, tlač puncová, 1454)

Anonym: Svätá tvár (kororyt, tlač puncová, 1406)

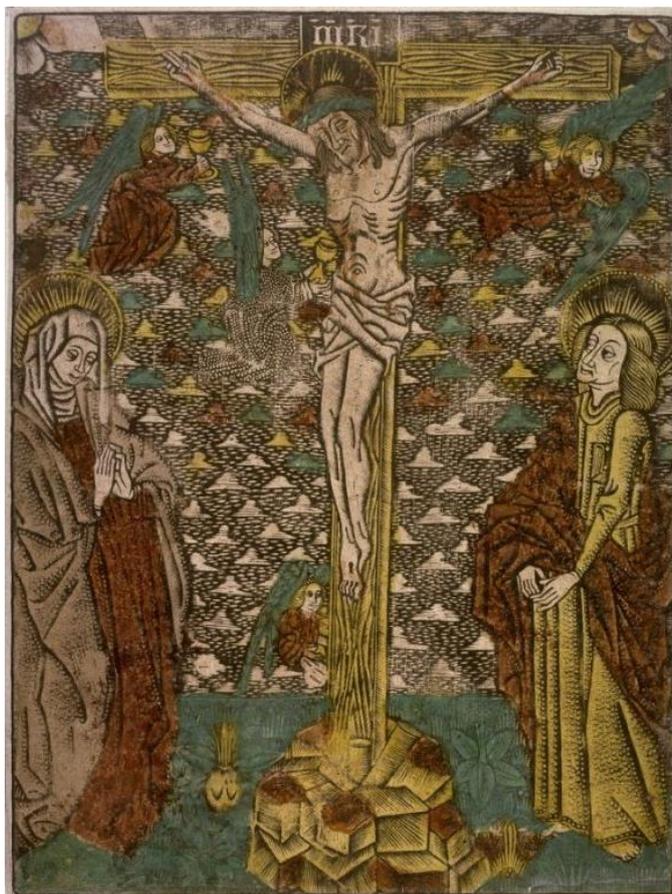
Anonym: Ježiš na Olivovej hore (kovoryt, tlač puncová, 1406)

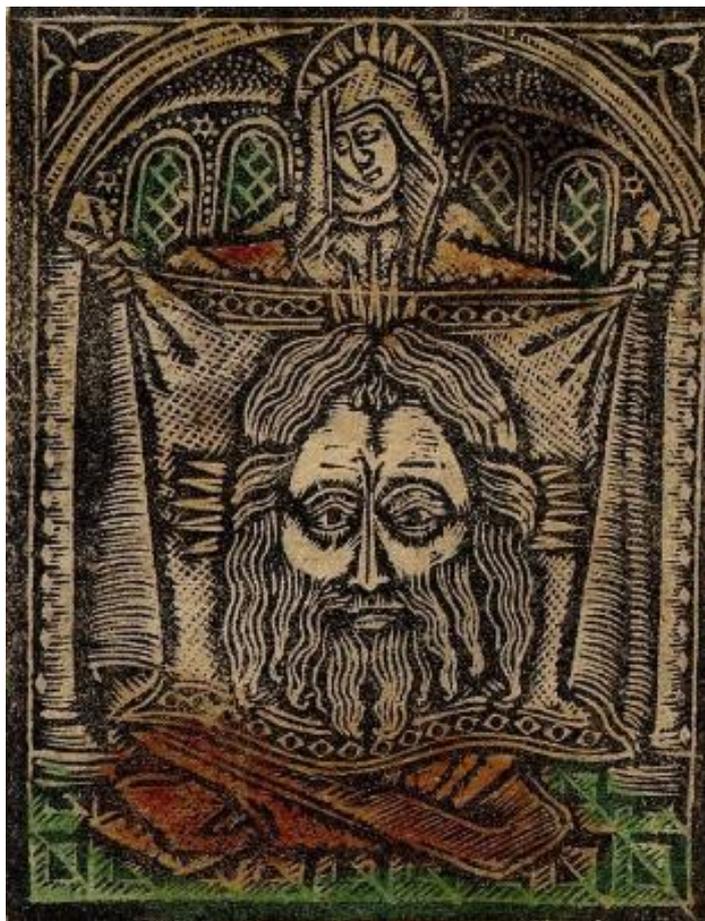
Anonym: Sv. Juraj (kovoryt, tlač puncová, 15.st.)

Anonym: Sv. Dominik (kovoryt, tlač puncová, 15.st.)

Anonym: Ježiš na kríži medzi Pannou Máriou a sv. Jánom (ručne kolorovaný kovoryt, 1460-1470)

R. van der Weyden: Veronika so sudariom (kolorovaný kovoryt, 1450)

Anonym: Vzkriesenie Krista (ručne kolorovaný kovoryt, 1460-1470)

Anonym: Pohreb Krista (prvý atverpský kovoryt, 1487)

Anonym: Vstup do Jeruzalema (kovoryt, 1455-1500)

kovotepectvo kladivkové - pozri *martelé*

kovové krídla – *krídla kovové*

kovové pero - *pero kovové*

kovy drahé - *drahé kovy*

kovy farebné - *farebné kovy*

kovy heraldické - *heraldické kovy*

kovy planetárne - *planetárne kovy*

koza - 1.kultové zviera už v prediránskych a iránskych kultúrach, pre ktoré bola divá koza predobrazom vládkyne divých zvierat a vládkyne hôr (pozri *vládca; Vládkyňa zvierat*); kultové významy postupne prechádzali do mladších kultúr; ochrancom kôz bol v gréckej mytológii - *Pan*; v židovských chrámoch boli kozy *obetnými* zvieratami, na ktoré boli spoveďou prenesené hriechy veriacich; jedno zo zvierat bolo zabité, ostatné rituálne obťažkané ľudskými hriechmi boli vyhnané do *púšte* (pozri *Azazel*), kde (v tejto ríši *diabla*) zahynuli; symbol kozy prevzalo kresťanstvo a význam kozy ako obetného zvieratá rozviedlo na základe pastierskych skúseností národov *Palestíny*: chov bielych *oviec* a väčšinou čiernych kôz: na noc pastier oddeľoval ovce od kôz > kresťanstvo spojilo s kozou záporné vlastnosti (vzdorovitosť, zápach, *farba čierna*) a prenieslo na ne význam zavrnutia; pozri *diabol* v ľudskej podobe: *čert* s kopytom a chvostom kozy; stredoveký *jednorožec* s telom kozy a *levím* chvostom

2.maliarsky stojan na sedenie

3.kamenárska koza (pozri *kamenárske kozy*)

4.sochárska koza

-v súvislosti s heslom *Priapos*: *Priapos* bol grécky boh, syn *Dionýza* a *Afrodity*; kult pôvodne maloázijského boha bol prijatý Grékmi a neskôr i Rimanmi; narodil sa v meste *Lampsace*, ktoré sám založil; bol bohom *plodnosti* v rastlinnom i animálnom svete a mal moc nad všetkou

telesnou láskou; bol *patrónom vinohradníkov, včelárov, záhrad, dobytká* (predovšetkým *kôz a oviec*)

-v súvislosti s heslom *Velinas*: počas daždivých večerov sa v močiarnoch alebo na poli sa *Velinas* objavuje ako malá smutne sa túlajúca koza; sedliak ju nájde a utešuje „chudák kozička sa stratila“; koza sa zrazu zväčšuje, zväčšuje, nakoniec sedliaka zúrivo nakopne a odbehne so smiechom preč

-s kozami boli spájaní starogrécki bohovia *Pan* a *Dionýzos*, germánsky silák *Thor*, ale aj židovský démon *Azazel*, ktorému veriaci obetovali *capa*, symbolicky obťažkaného hriechmi ľudí; v stredoveku sa stal *cap* symbolom diabla, ktorého zobrazovali s kozími rohmi a briadkou; v Škótsku sa dokonca tradovalo, že *čarodejnice* lietajú na *sabat* na *capoch* namiesto obvyklej metle; v Španielsku zas dlho pretrvával podivný zvyk zhadzovať *capa* z kostolnej veže; konal sa na deň sv. *Jakuba* a ak sa *cap* pri páde zabil, bolo to považované za dobré znamenie a jeho krv mala liečivé účinky

pozri *Luxuria*; *aigis*, *Amaltheia*, *Chiméra*, *jednorozec*; *cap*; *Posledný súd*; *atribúty*, *symboly*, *alegórie a prirovnania*; *zvíera*

F. Bloemaert, A. Bloemaert: Jar

F. van den Wyngaerde podľa D. Teniersa II : Ráno (lept zo série Štyri časti dňa, 1630-1645)

P. Galle podľa M. van Heemskercka: Dvaja veriaci obetujú kozu v chráme (rytina, 16.-17.st.)

N. P. Berchem: Kozy (lept, 17.st.)

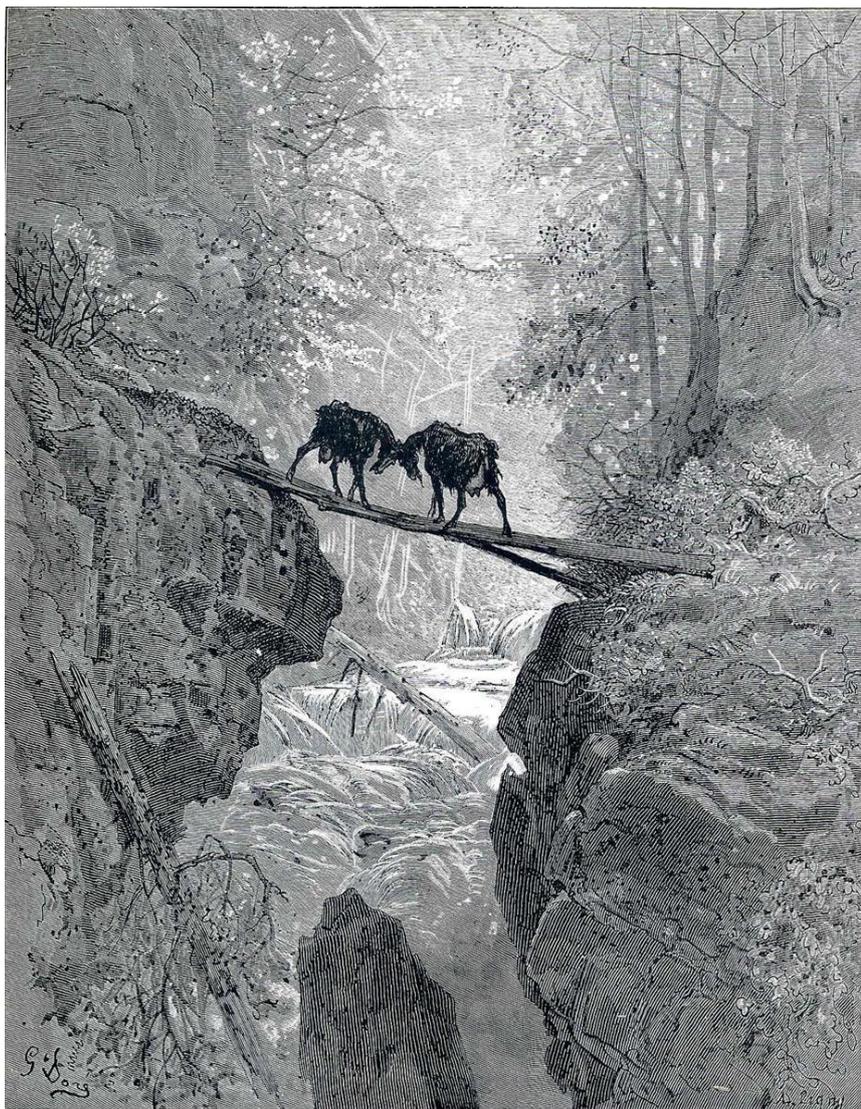
R. van Persijn podľa Jacob Gerritsz Cuyp: Dve kozy odpočívajúce v popredí s dvoma koňmi v pozadí (rytina, 1641)

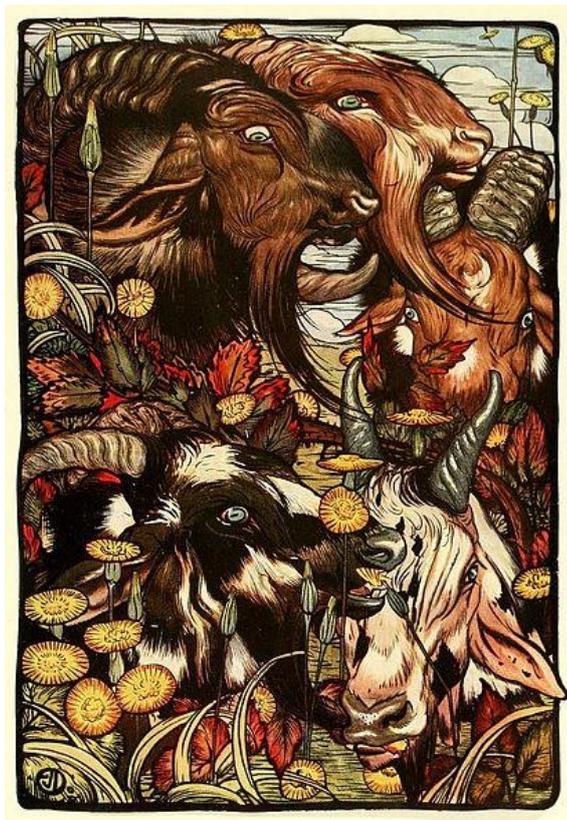
K. Dujardin: Choré kozľa (17.st.)

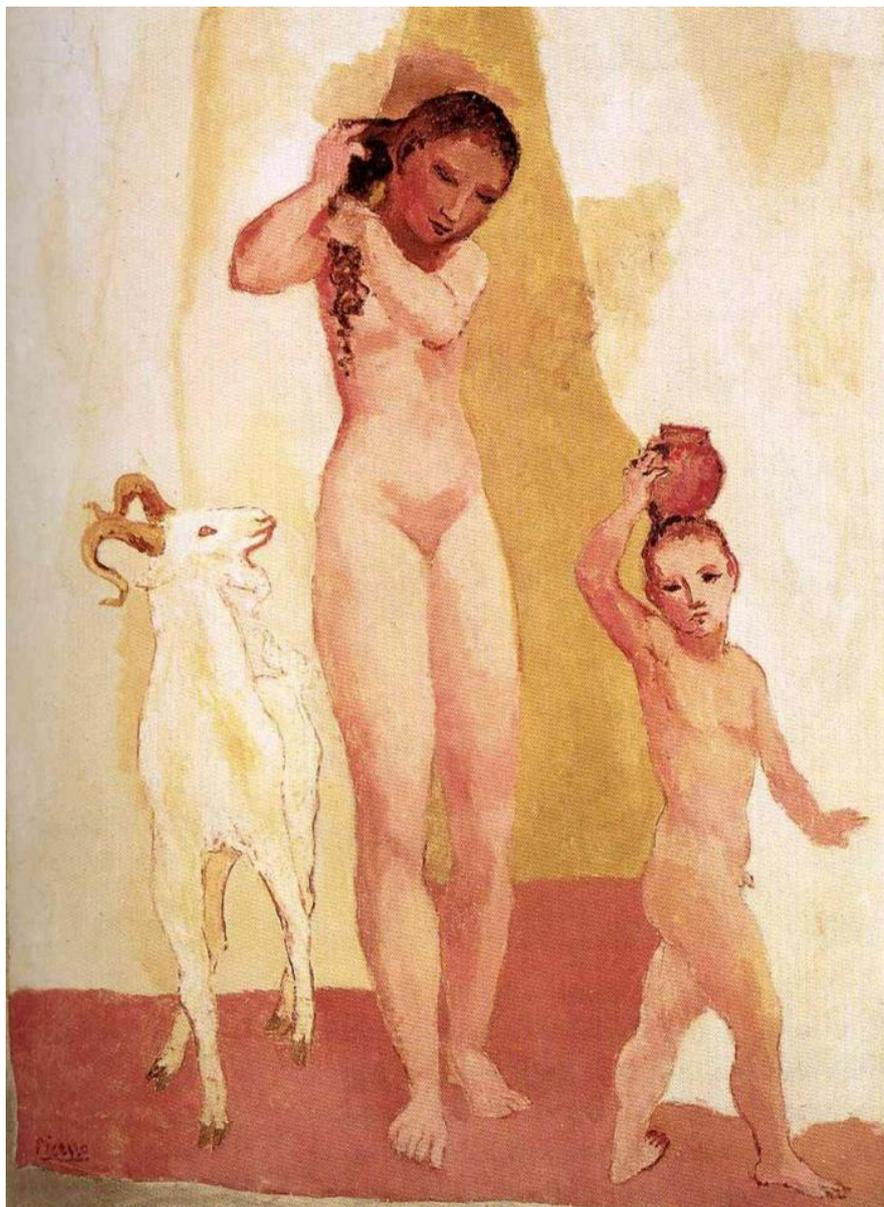
L. Bonnat: Giottove pasenie kôz (1850)

G. Doré: Dve kozy (1868)

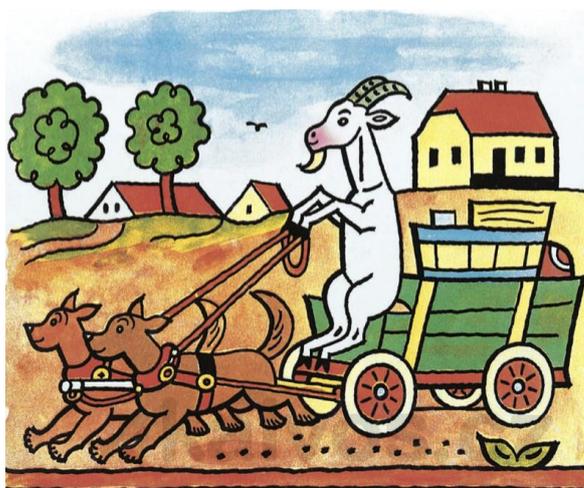
E. J. Detmold: Kozy (ilustrácia k Ezopovým bájkam, 1909)

P. Picasso: Dievča a koza (1906)

P. Picasso: Koza (1950)

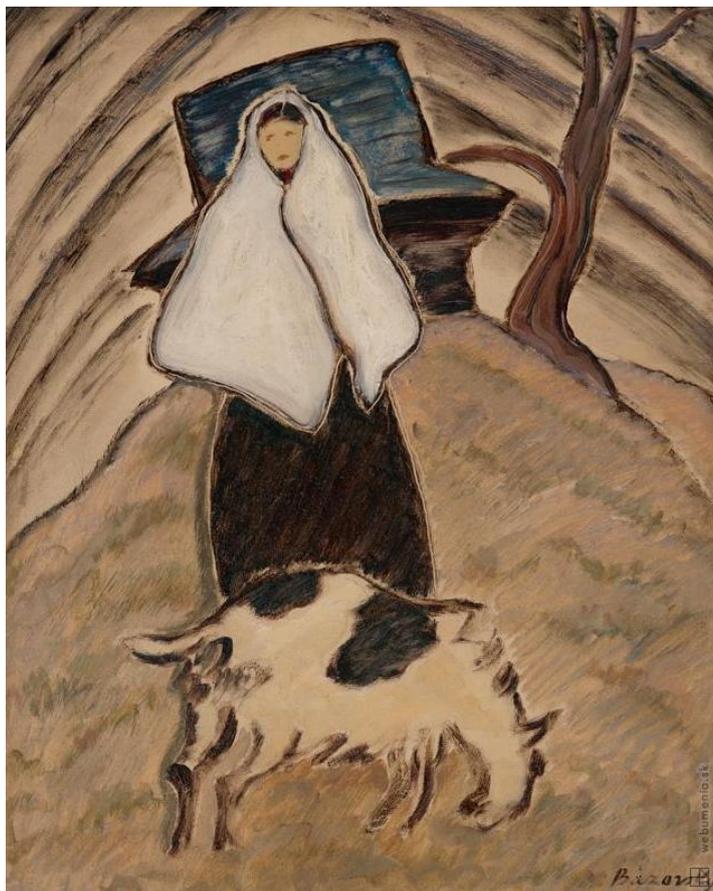

J. Lada: Ilustrácia riekanky
J. Lada: Ilustrácia riekanky

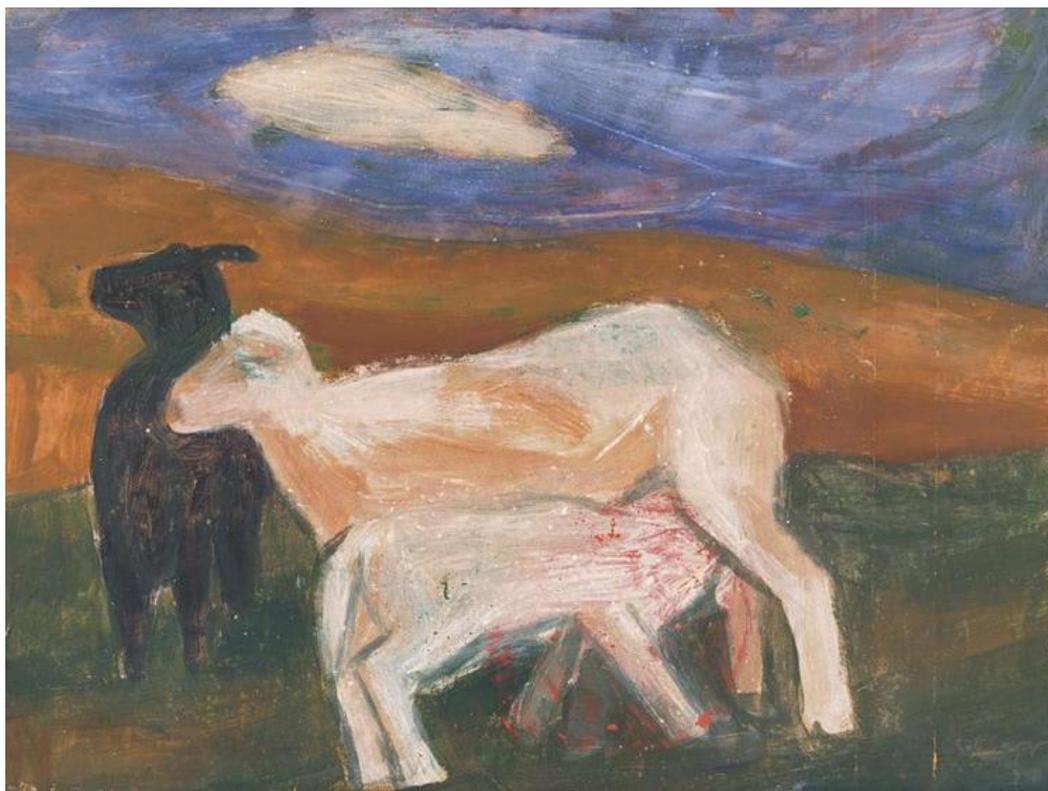

M. Hanák: Koza (akvarel, ilustrácia)

M. A. Bazovský: Chudobná paša (1922-1942)

E. Dubay: Kozliatka (1948)

koza Amaltea - Amaltea

koza kamenická - kamenické kozy

koza kašmírska - kašmírska koza

kozáci - pôvod slova kozák (rusky: казак/kazak; po ukrajinsky: козак/kozak) má niekoľko možných verzií pôvodu; s najväčšou pravdepodobnosťou pochádza z turkického slova kazak a znamená „slobodný človek“, alebo tiež „dobrodruh“; iní spájajú ruský názov kazaki s menom Chazarov – kazari, kočovného národa kedysi žijúceho medzi Volgou a Dneprom, či Kirgizmi, ktorí si sami hovoria kajsaki; ďalšie etymologické hypotézy hovoria o mongolskom pôvode slova, kde „ko“ znamená ochrana a „zach“ hranica; prvé písomné zmienky o kozákoch sú z ruských letopisov a kroník z rokov 1395 a 1444; v oboch sa spomínajú ako samostatná vojenská vrstva spoločnosti; kozáci žijú v stepiach juhovýchodnej Európy a juhozápadného (ázijského) Ruska; vyznačujú sa znakmi etnika aj národa, niekedy (napr. na ruskom území) sú považovaní za tzv. subetnickú skupinu; oproti okolitým etnikám sa kozáctvo vyznačuje osobitnými sociálnymi a historickými koreňmi; známi sú veľkou mierou samostatnosti, vojenským a jazdeckým majstrovstvom; kozáci môžu byť tiež chápaní ako vojenské, najmä jazdecké jednotky z nich utvorené; v kozáctve sa spája svojbytnosť rôznych národov, najmä Ukrajincov (pozri *Záporožci*), ďalej Rusov, Kalmykov, Burjatov, Baškircov, Tatárov, Evenkov, Osetincov ako aj mnohých ďalších

<http://sk.wikipedia.org/wiki/Koz%C3%A1ci>

http://neviditelnypes.lidovky.cz/historie-kozaci-a-sultan-aneb-mezikulturalni-dialog-v-17-stoleti-pus-/p_kultura.aspx?c=A070922_182432_p_kultura_wag

https://www.google.sk/search?q=koz%C3%A1ci&espv=2&biw=1852&bih=995&tbm=isch&imgil=swHRpbeg0CIEJM%253A%253Bqti5IHbU526D9M%253Bhttp%25253A%25252F%25252Fsk.wikipedia.org%25252Fwiki%25252FKoz%25252525C3%25252525A1ci&source=iu&pf=m&fir=swHRpbeg0CIEJM%253A%252Cqti5IHbU526D9M%252C_&usg=_caLdV85apLO6UHycibt4cXNEs-0%3D&ved=0CEQQyjc&ei=teZYVauSCIK7sQHZ24A4#imgrc=4eA2D7Rh8mKQ7M%253A%3BVRh3jkdQBNJnlM%3Bhttp%253A%252F%252Fwww.militaria.cz%252Fuserfiles%252FImage%252Fclanky2%252FKuban_01.jpg%3Bhttp%253A%252F%252Fwww.militaria.cz%252Fcz%252Fclanky%252Fvalky-a-valecnici%252FKubansti-kozaci-u-nas.html%3B400%3B317

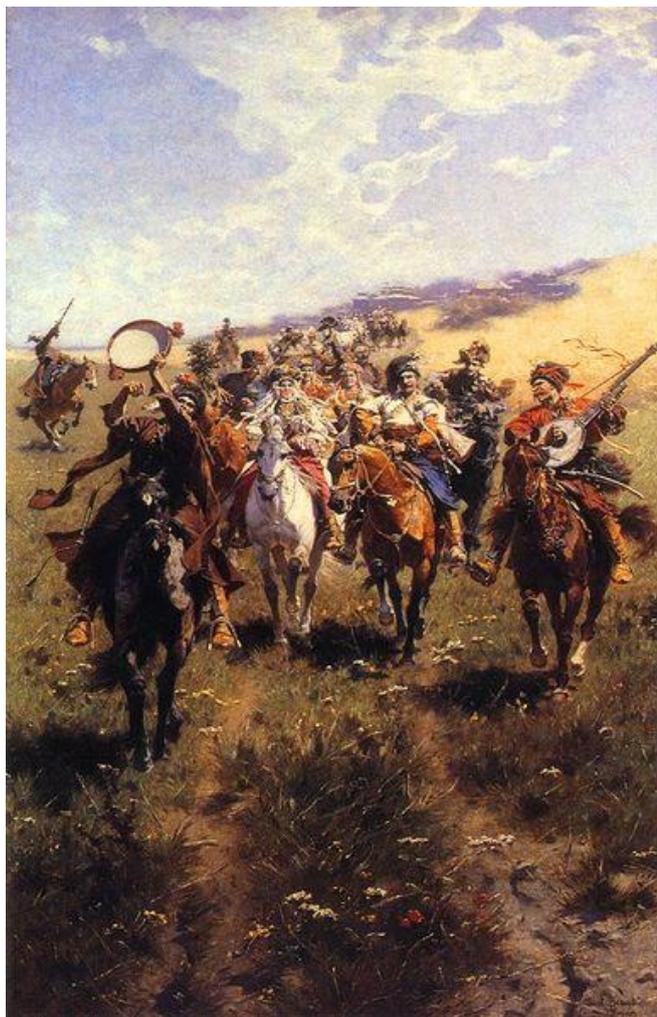
I. J. Repin: Záporožskí kozáci píšu list tureckému sultánovi (1880-1891)

K. B. Wenig: Kozáci na koni (1883)

T. Chassériau: Kozácke dievča nad mŕtvolou (1851)

J. Brandt: Kozácka svadba (19.st.)

J. Brandt: Návrat kozákov (1894)

S. I. Vasilkovskij: Kozácky dvor (19.st.)

kozel - český výraz pre *capa*

kozia koža - *koža kozia*

kozia nôžka - česky tiež *klínožka*; druh rezbárskeho *dláta*, s reznou oblúkovitou plochou; pozri *nástroje rezbárske*

Kozma a Damián - (†305); bratia (údajne dvojčatá), mučeníci; pochádzali z Arábie a pôsobili ako nezištní lekári v Sýrii; pre svoju vieru usmrtení počas vlády *Diokleciána* v Cyrrhu v severnej Sýrii; *patrónmi* lekárov, chirurgov a niektorých ďalších profesií; Damián je ochrancom chorých na *mor*; patróni rodu *Medicejovcov* > častý námiet vo florentskom maliarstve, najmä v 15.st. (na *devocionálnych* obrazoch sprevádza spolu s *Jánom Krstiteľom* a *Damianom* postavu *sv. Vavrinca*); ich hlavnou úlohou bola ochrana proti *moru* (> zobrazovaní aj na *stĺpe morovom*); pozri *kresťanskí svätci*; *Karolinum*; *florentská škola*, *zemskí patróni*, *Svätí Unmercenaries*

https://en.wikipedia.org/wiki/Saints_Cosmas_and_Damian

<http://eduardoallende.blogspot.sk/2007/06/olor-de-santidad.html>

M. Wolgemut, W. Pleydenwurff, H. Schedel: Kosma a Damian (Norimberská kronika, 1493)

Fra Angelico: Uzdravenie Palladia svätým Kozmom a svätým Damiánom (1438-1440)

J. Bourdichon: Kozma a Damian (1503-1508)

Masaccio: Sv. Damián

P. Berruguete: Zázrak sv. Kozmu a Damiána (15.st.)

Spišský rezbár zo 16.storočia: Sv. Kozma (1501-1525)

Spišský rezbár zo 16.storočia: Sv. Damián (1501-1525)

kozmicá prázdnota - prázdnota kozmicá

kozmicé vajce - vajce kozmicé

kozmicí bohovia - bohovia kozmicí

tzv. **kozmicý človek** - lat. *homo signorum*; tiež *zodiakálny muž*, *nebeský človek*, *makroantropos*, *univerzálny muž*, *astrologický človek*

-latinský výraz *homo signorum* bol používaný v stredoveku pre predstavu človeka rozloženého do oblastí rovnako ako krajina; podľa tejto predstavy človek, známy ako „malý svet“ odkazoval na mikroorganizmus (pozri *mikroantropos*); tento pojem pochádzal už z čias starovekých Babylončanov; termín zodiakálny muž sa používal hlavne v *lekárstve*, ktoré pracovalo s teóriou, že planéty vplývajú na človeka a jeho zdravie; postavenie planéty vo *zvieratníku* demonštrovalo *zvieratníkové znamenie*, ktoré zodpovedalo istej časti ľudského tela, telesnému systému alebo *štyrom telesným šťavám* (pozri *štyri temperamenty*); tieto štyri šťavy delili telo na štyri časti, rovnako ako existovali *štyri elementy*; verilo sa, že štyri šťavy ľudského tela (žltá žlč - moč, čierna žlč, hlien a krv) museli byť v rovnováhe, ak malo byť telo zdravé; šťavy (podľa ich umiestnenia vo zverokruhu) boli priamou súčasťou liečenia chorôb a tiež súčasťou určenia diagnózy pacienta; pred akýmkoľvek lekársym zákrokom sa najprv vypočítala poloha vo zvieratníku, v ktorom zákrok mal nastať; v prípade že zverokruhovú znamenie a mesiac nebol vo správnej polohe, zákrok sa neuskutočnil, lebo nebol považovaný za bezpečný; za týmto účelom sa používali rotujúce kalendáre, podľa ktorých bolo možné vypočítať pozíciu mesačného znamenia; tiež existovali zborníky, ktoré opisovali rôzne fázy mesiaca; väčšina chorôb bola diagnostikovaná

s ohľadom na štyri temperamenty, najmä prostredníctvom krvi a žltej žľče, viac známej ako *moč*; mnoho obrazov zodiakálneho muža opisuje hlavne časti jeho tela vo vzťahu k zverokruhovým znameniam; iné obrazy idú viac do hĺbky, aby znamenania zodpovedali vnútorným telesným systémom; koncept najjednoduchšej podoby zverokruhu človeka možno datovať do obdobia starovekých Babylončanov; obdobné predstavy človeka mali Mayovia, Egypťania, Hebrejci, Číňania Védovia a staroveké mitraistické kultúry; okrem lekárstva hviezdy zasahovali do mnohých oblastí stredovekého života, ako je poľnohospodárstvo, počasie, dokonca aj osobnostné rysy; v 12. a 13.st. staroveké astrologické štúdiá boli preložené z arabčiny do latinčiny a čoskoro sa dokonca stalo povinnosťou zo zákona vypočítať polohu vo zverokruhu mesiaca pred vykonaním nejakého druhu lekárskeho zákroku; platilo to ešte v 2.pol. 16.st., keď viera v *astrologiu* v jej lekárskej podobe bola na svojom vrchole v Anglicku pre každého, vrátane všetkých jej spoločenských vrstiev; veľký dopyt bol po kalendároch a mnohých ďalších tlačových formách astrológie, ktorá bola v tom čase na vrchole; väčšina verila, že znalosť Mesiaca a astrológie bola absolútne nevyhnutná; hoci 17.st. bolo začiatkom veľmi pozvoľného pádu vedecké viery zodiakálneho človeka, myšlienka bola populárna ešte dlho potom

- kozmický človek je termín v stredovekom mysticizme totožný s univerzálnym mužom; pod názvom univerzálny muž sa objavuje napr. v teologickom diele benediktínskej abatyše *Hildegardy z Bingen*; vo výtvarnom zobrazení vystupuje ako človek stojaci rozkročmo sfér, ktoré tvoria *vesmír*

-kozmickeý človek je anatomický diagram ukazujúci astrologické znameniam a tie časti tela, ktoré znameniam ovplyvňujú

Baleka v súvislosti s heslom *zverokruh, zverokruhové znameniam*: kozmický človek je chápaný ako makroantropos, t.j. človek rozprestretý do *vesmíru* a súčasne nesúci vesmír v sebe; vyjadrenie jednoty a celistvosti sa zlučuje s predstavou, že je možné vyjadriť celistvosť abecedou, z ktorej je možné zostaviť myšlienky, ktoré obsiahnu celý vesmír; nebeský človek sa tak stáva *kozmozologickým* vyjadrením spojenia *makrokozmu* a ľudského *mikrokozmu*; vo výtvarnom umení viedla táto predstava k priradeniu dvojíc písmen ku každému *zverokruhovému znameniu*; nebeský človek je napr. zachytený v „Prebohatých *hodinkách* vojvodu z Berry“ (1413-16); pozri *mor* (*Bergdolt*); *Adam Kadmon*

https://en.wikipedia.org/wiki/Zodiac_Man

https://commons.wikimedia.org/wiki/Category:Homo_signorum

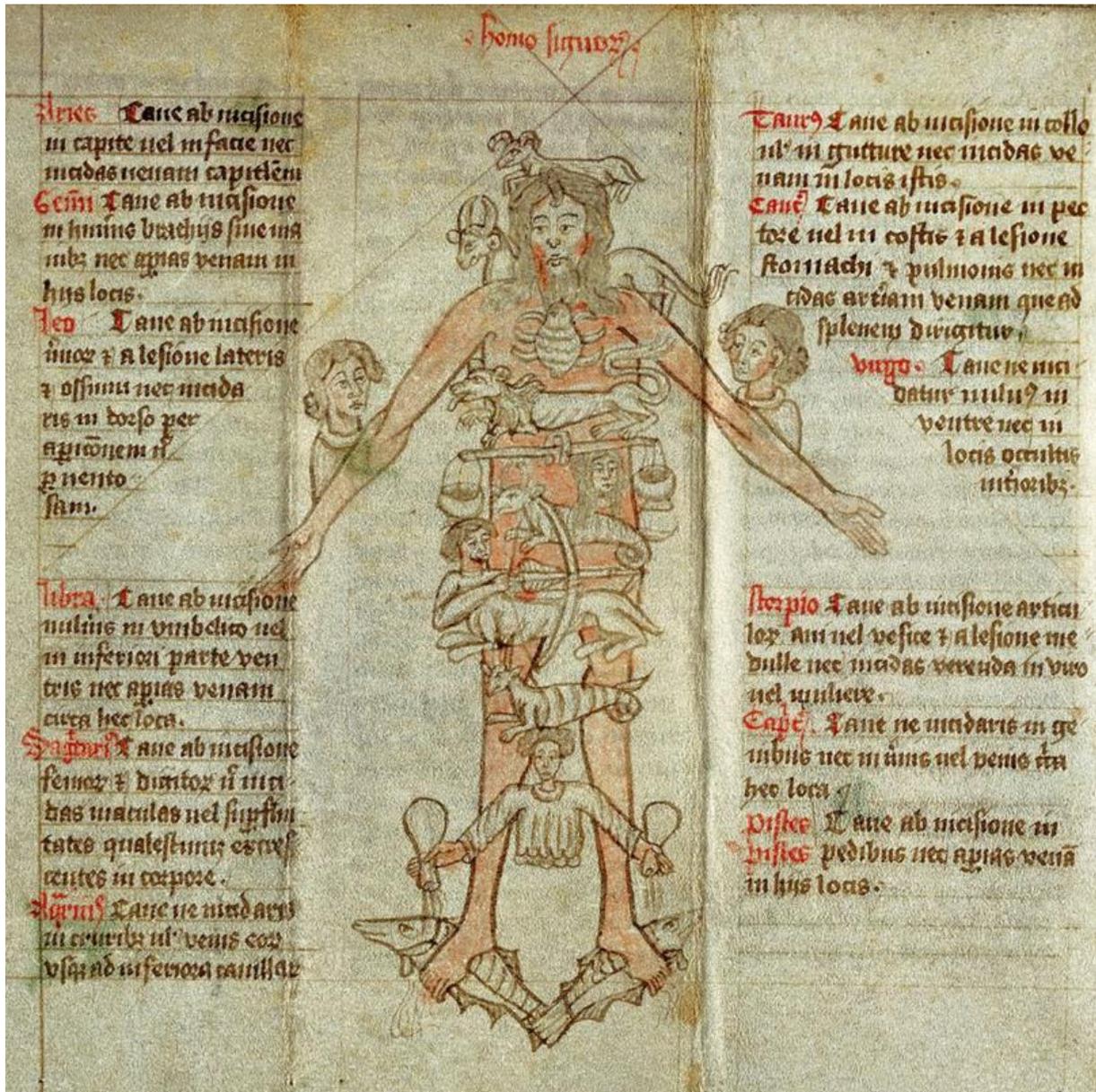
Hilgedarda z Bingenu: Kozmický človek (iluminácia z rukopisu Liber divinorum operum, 12.st.)

Anatómia muža a zverokruh (zodiakálny muž, Hodinky vojvodu z Berry, 1411-1416)

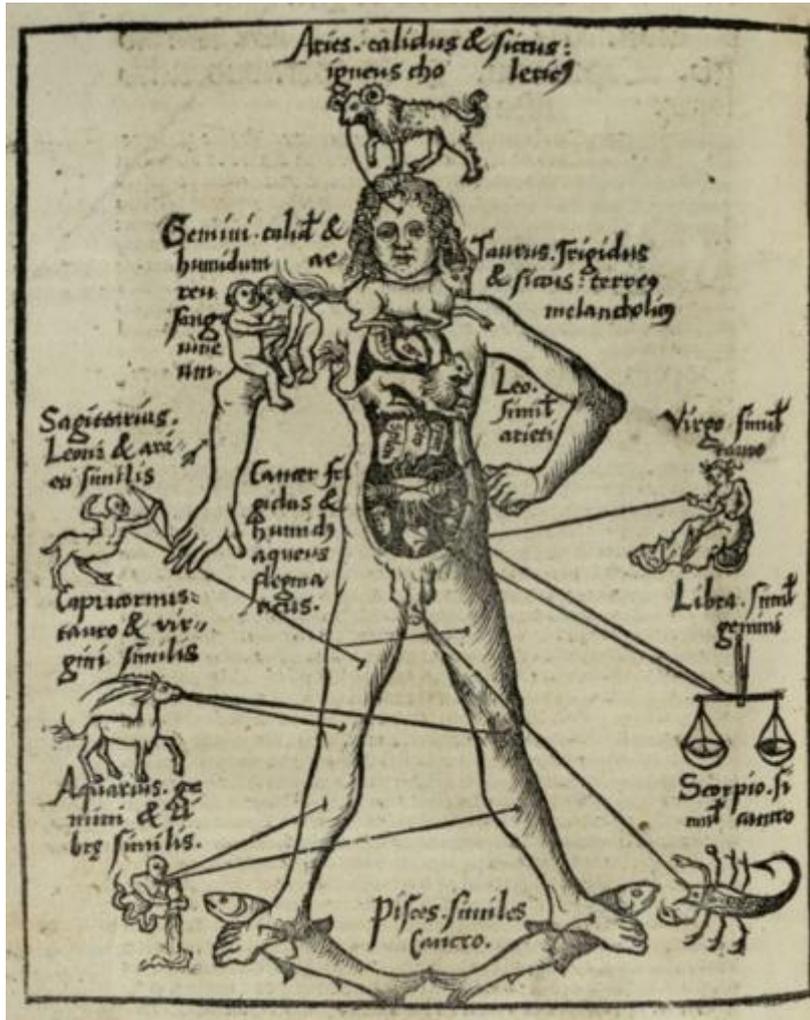
Znamenia zverokruhu a ich priradenie k častiam (Homo signorum zo spisu Heinricha von Laufenberga: Regimen Sanitatis, 1450-1460)

Homo signorum (skladací almanach, 14.st.)

Diagram ľudského tela a astrologické symboly (zodiakálny muž, Waleský rukopis, 15.st.)

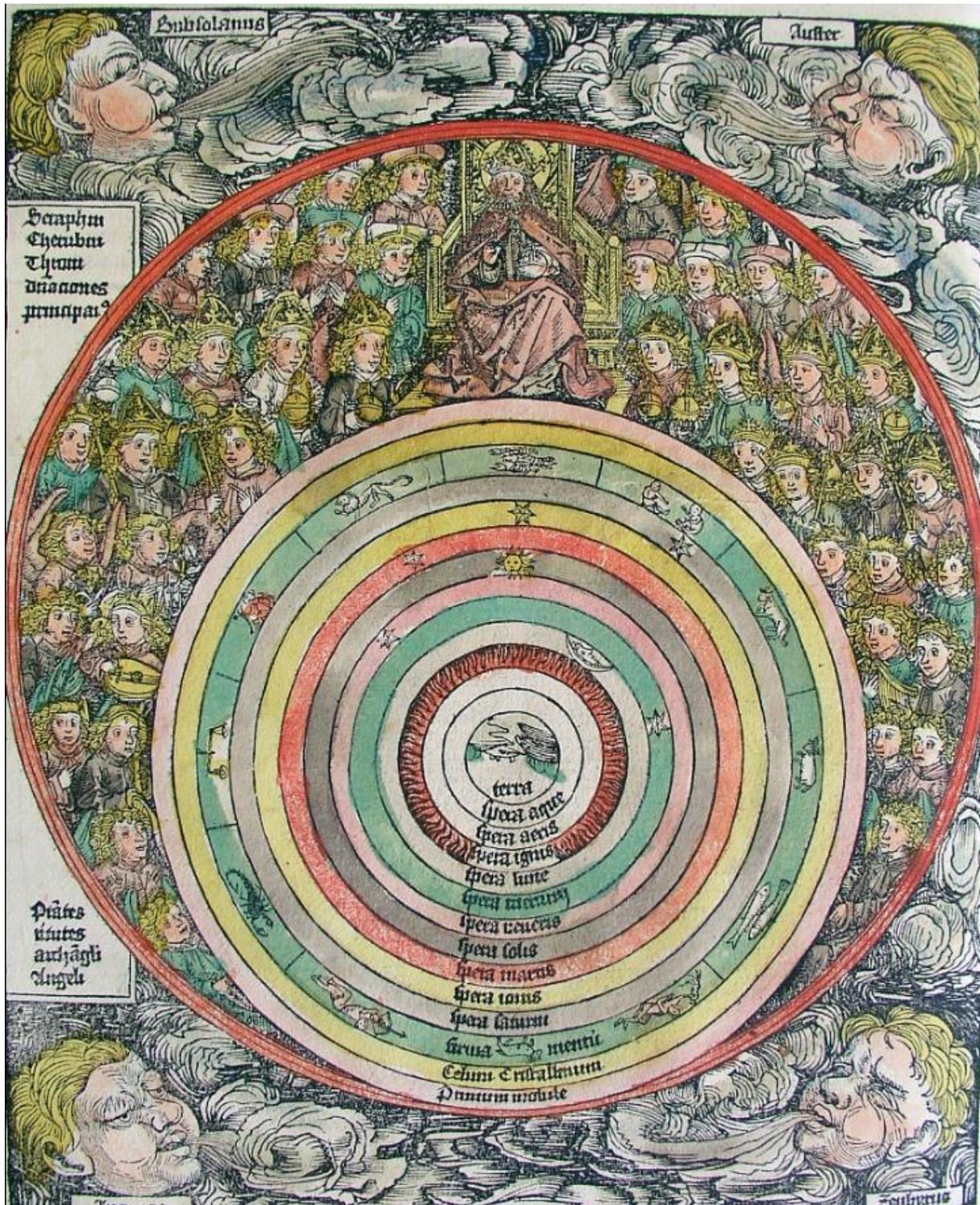
Gregor Reisch: Zodiakálny muž (drevoryt z Margarita Philosophica, 1503/1508)

kozmickej had/nebeskej had - v kozmogonických mýtoch - Indie predstava kozmického hada, draka, démona *sucha*, ktorý zadržoval vodu až do chvíle, keď bol zahubený *Indrovým žezlom (vajtrou)*; pozri *Šéša*; v celom *Tichomorí*, odkiaľ prenikol do predkolumbovskej Ameriky (pozri *oceánske umenie, predkolumbovske americké umenie*) mytologický nebeský had s dvoma hlavami na konci tela (t.j. hady pri kopulácii)

kozmickej princíp - pozri *dobro, zlo, dualizmus; Kámasútra, vadžra*

kozmickej strom - *strom kozmickej*

kozmogónia - z gréc. *kozmos* – „svet, vesmír“, *gonos* – „pôvod“; *staroveká* a *stredoveká* náuka o vzniku, resp. stvorení *vesmíru*, o výstavbe, usporiadaní a zákonitostiach bytia sveta (pozri *Hesiodos*); súčasť prvých *mytológií* a *náboženstva* všetkých kultúrnych okruhov; vysvetľuje základné poznanie prírodných zákonov a prírodných procesov, rovnako však aj usporiadanie procesov vo vnútri *spoločnosti*; vychádza z predstavy *chaosu*, neusporiadaného vesmíru, z ktorého sa najprv musia oddeliť jednotlivé prvky; popri nebu, vodstvu vzniká matka zem (pozri napr. *Gaia*, egyptský *prapahorok* > *benben*); kozmogónia predstavuje napr. vegetačný a animálny život, plodenie, zrod a zánik; stvoriteľom však môže byť boh alebo božstvo a vedľa nich môže pôsobiť ešte zvláštna sila, *zákon, osud* (*Sumeri*); kozmogonické predstavy patria vo výtvarnom umení k témam základnej dôležitosti a vývojom sa rozšírili aj o predstavy vedecké a filozofické; pozri *nebeské telesá; Ymi; osem; stĺp papyrusový, benben, šintoizmus: olej 3; anjelský chór/deväť anjelských chórov; živly; prvopočiatok; svetové vajce, žaba, zlato (Baleka); Slnecný kameň/Tizokov kameň*

M. Wolgemut, W. Pleydenwurff, H. Schedel: Kozmológia. Sedem dní stvorenia (drevoryt z Norimberskej kroniky, 1493)

kozmozgónia severská - severská kozmozgónia

kozmozgonické mýty - mýty kozmozgonické

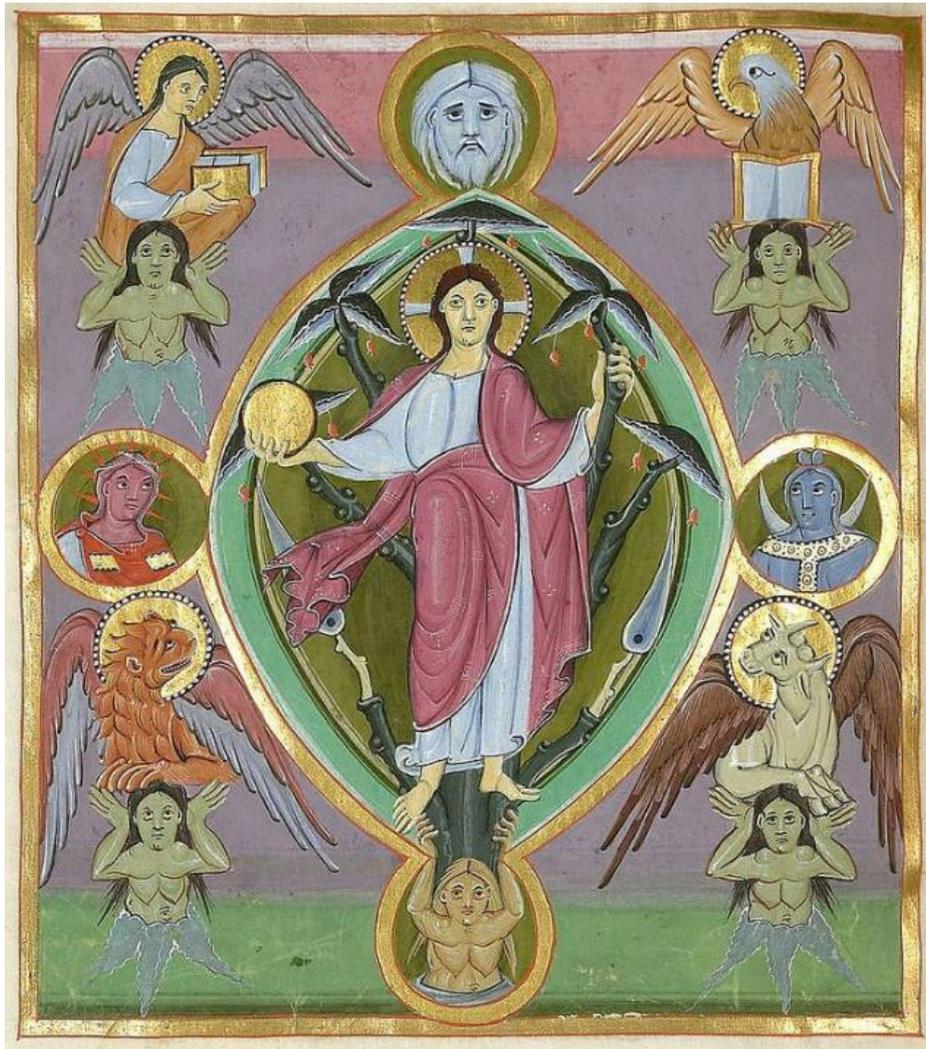
kozmozgrafia - z gréc. *kozmos* – „vesmír, svet“, *grafein* – „písať“; popis vesmíru a Zeme; kozmozgrafické predstavy sú dôležitým prameňom výtvarného umenia, ktoré dávalo slovu obrazovú, názornú podobu; kozmozgrafie zobrazovali vzdialené krajiny (pozri *mapa*), vegetáciu, zvieratá, *monštrá*, ľudí; kozmozgrafia rozvíjaná antickými spisovateľmi, neskorostredovekými encyklopedistami,

editormi a autormi svetových kroník (H. Schedel), prírodovedcami (Albert Magnus, R. Bacon);
pozri *dielo literárne*

Kozmokrator - gréc. – „vládca vesmíru“; jedna z obrazových podôb *Boha Otca/Boha Stvoriteľa* a tiež *Ježiša Krista*; v kresťanskom umení pozri *Kristus Kozmokrator*; pozri *vládca*, *kozmos*

Pantokrator (iluminácia z Psaltéria svätého Ľudovíta, 1253-1270)

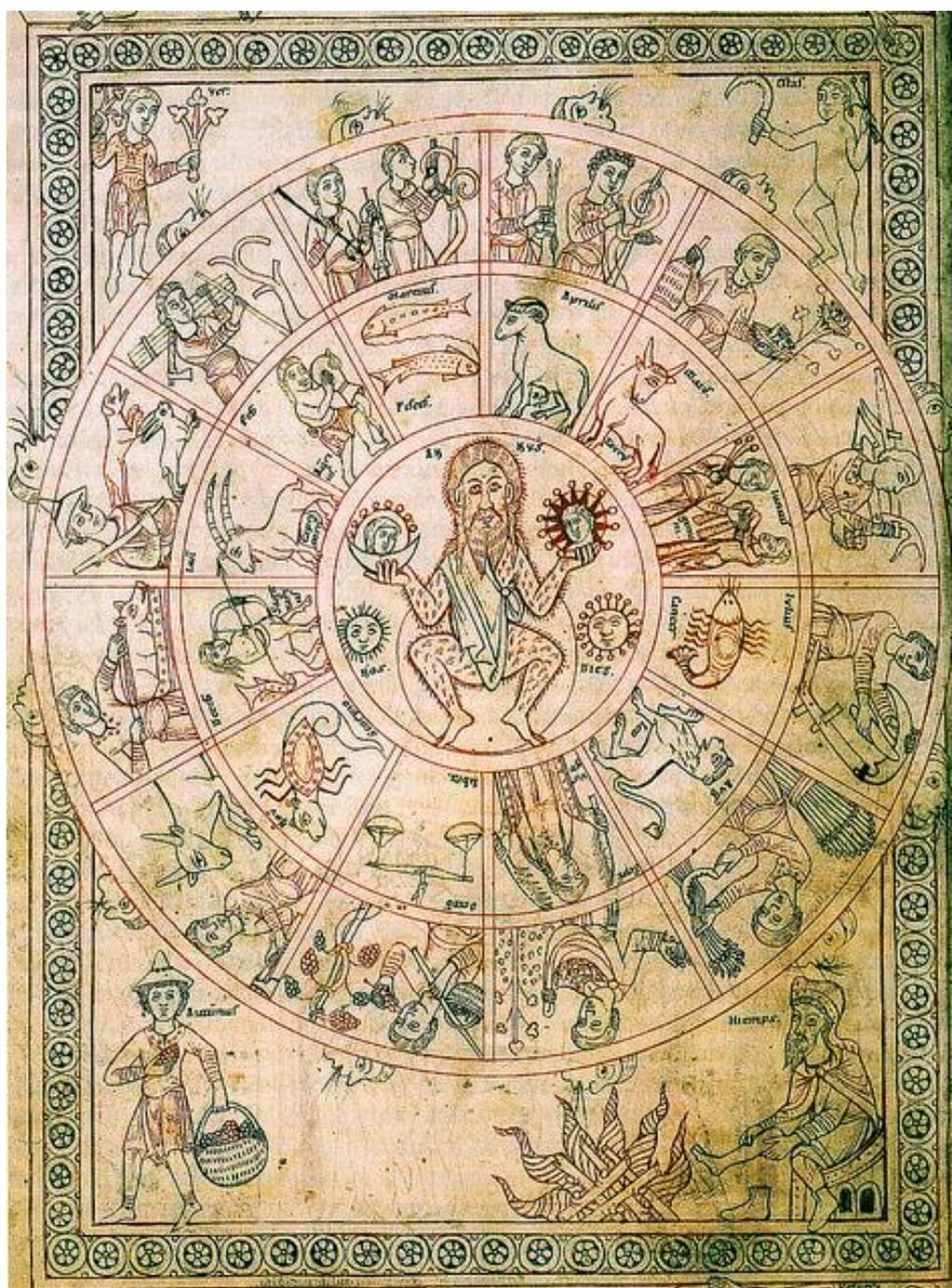

Kristus v mandorle so stromom života, obklopený symbolmi štyroch rajských riek, symbolmi zeme, vzduchu, slnka a mesiaca a tetramorfom (evanjeliár cisára Heinricha II, 1002-1012)

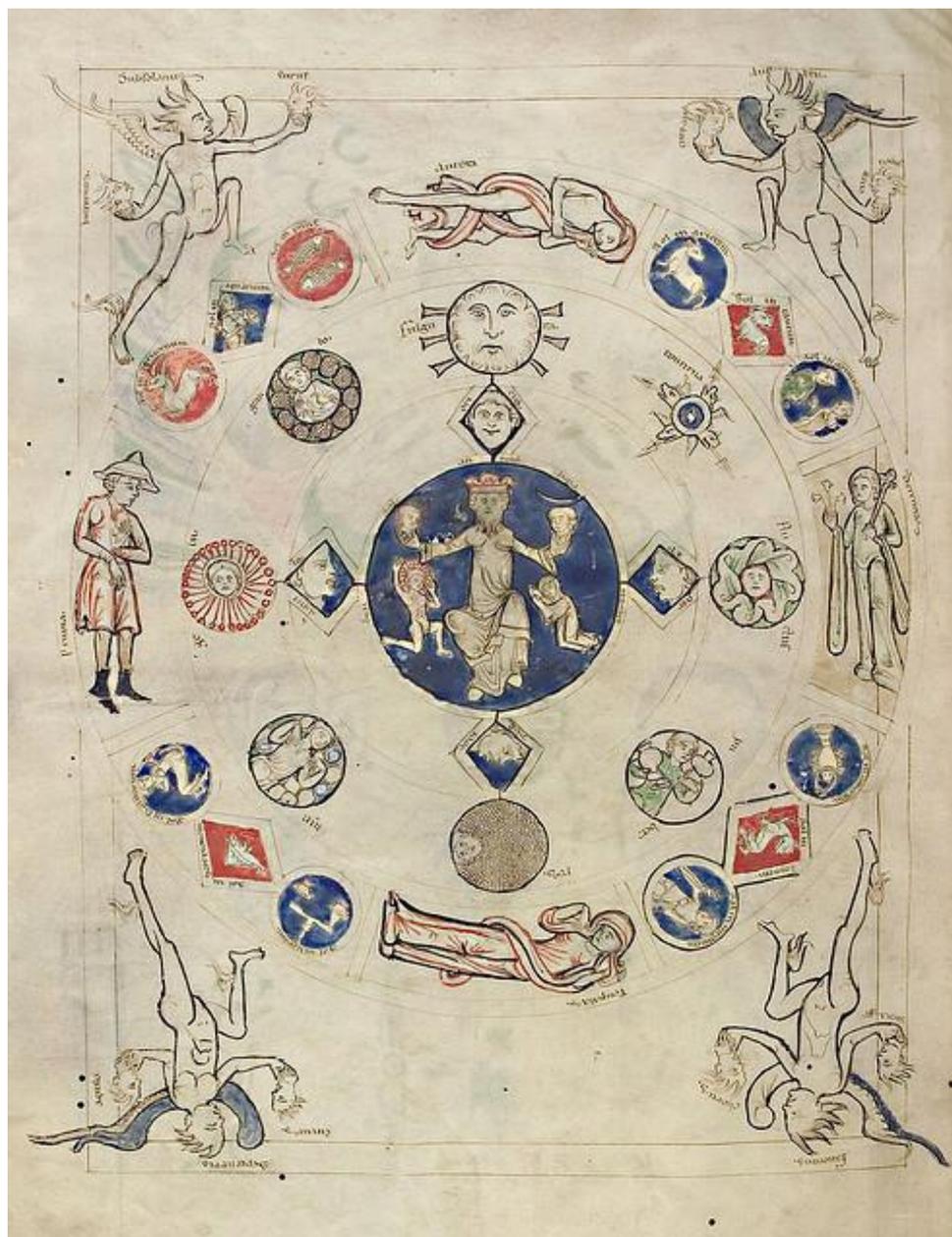
kozmológia - náuka o *vesmíre* ako celku, jeho vzniku, stavbe, rozdelení a pohybe *hmoty* v kozme, premene energie a vlastností kozmu; v kresťanstve pozri *Boh Otec/Boh Stvoriteľ, Kozmokrator, Kristus Kozmokrator*; pozri aztécky mýtus o *Coyolxauhqui*, hinduistický mýtus o osemrukom *Višnovi*; *zlato, zem; zvieratník*

<http://www.flickr.com/photos/28433765@N07/3150689504/in/photostream/>

<http://www.flickr.com/photos/28433765@N07/3071504760/in/photostream/>

Kozmologická schéma (kalendár z Zwiefalten, 1145)

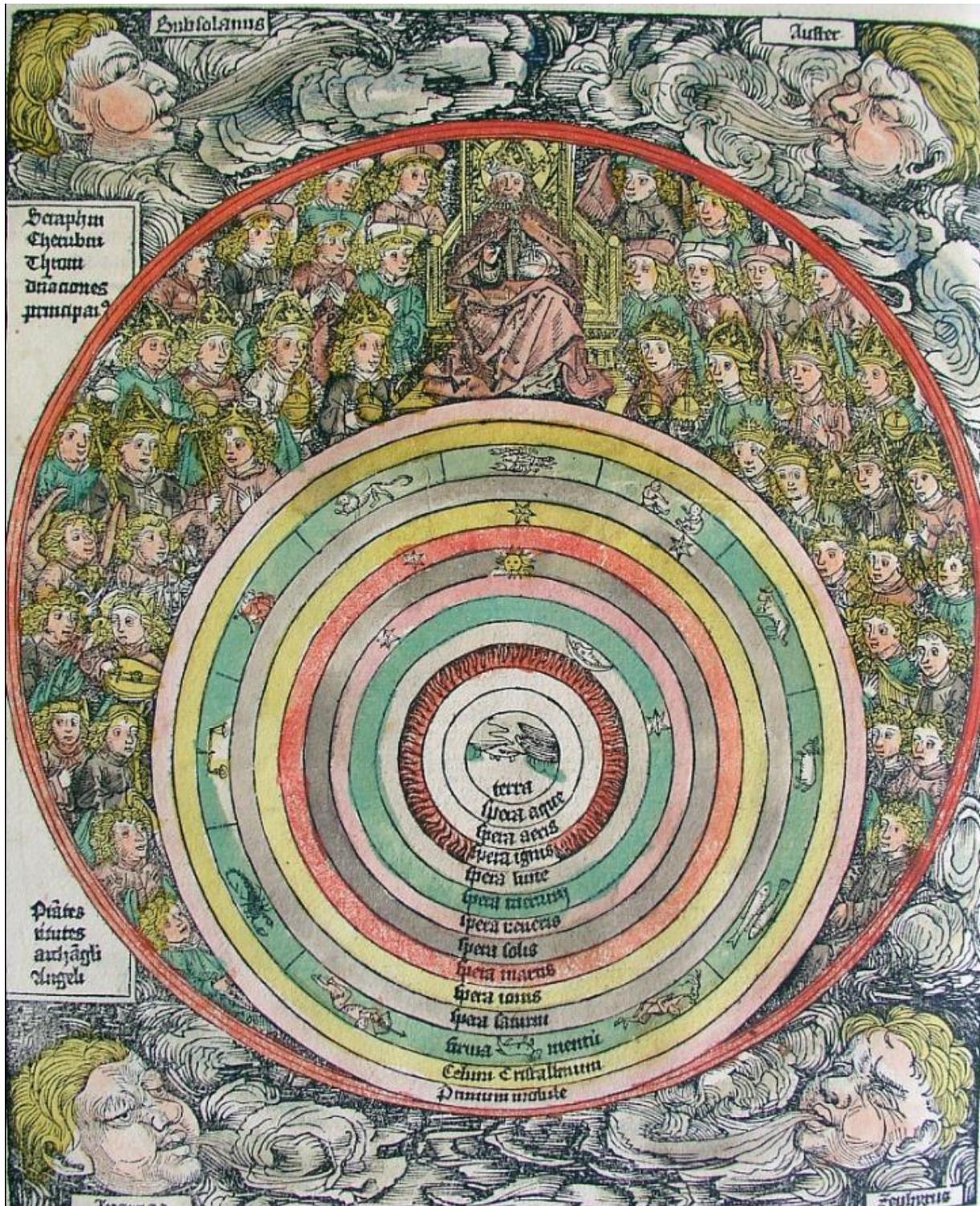
Kozmologická schéma rukopisu Liber Scivias od Hildegardy z Bingenu (1190-1220)

Kozmologická schéma so symbolmi štyroch živlov a mesačnými symbolmi (r. 980)

Kozmologická schéma s mesačnými symbolmi (Sakramentár z Fuldy, 975/980)

M. Wolgemut, H. Schedel (grafik): Kozmológia (drevoryt z Norimberskej kroniky, 1493)

kozmoľogický - vesmírny; pozri *circus*; *had*, *kozmický had*, *kozmický človek/nebeský človek*; *astronomické symboly*, *čínske symboly*, *kruh rozdelený sigmoidou...*, *kruh so vpísaným štvorcem na základne*, *kruh s dvoma vpísanými prekríženými S*, *kruh so vpísaným trojuholníkom na základne*; *nebeské telesá*; *Slniečny kameň/Tízokov kameň*; *symbolizmus v architektúre* (Dudák)

kozmoqram - *spirituálny obraz (diagram) vesmírneho poriadku*, *schéma univerza*; *meditačná a koncentračná pomôcka*; v indo-tibetskej oblasti v duchu *budhizmu*, *hinduizmu* a *lámaizmu* *kozmoqram* tvorí *mandala*, *jantra*; pozri *Slniečny kameň/tízokov kameň*; *egyptský chrám* (Dudák); *kozmos/vesmír*

kozmozáma - *diaskopické znázornenie krajiny, mesta*; pozri *diaskop*

kozmos/vesmír - v gréč. pôvodný význam kosmos – „skvejúci, ozdoba, okrasa“; lat. *universum* – „celok, svet“

-vo *filozofii*: všetok materiálny svet, nekonečný v priestore, čase a formách prejavu (pozri *nekonečnosť*); všeobecne: súbor všetkým vecí; *schémou* univerza je *kozmoqram*

www: v prebuddhistickom období sa skladal tibetský vesmír z troch sfér; tie obýval značný a stále sa rozrastajúci počet najrôznejších bytostí; v najnižšej, podzemnej sfére boli *Sri* a *Sab-dgab*, od ktorých ľudia niekedy dostávali poklady, ale väčšinou to boli *upíry*, ktoré napádali nemluvňatá (pozri *deti*); ďalší nebezpeční tvorovia *gNyan* obývali stromy a skaly (porovnaj grécke *nymfy dryády*, *hamadryády*, *oreády*); keď si ich niekto pohneval, zoslali naň rôzne *choroby*; v prostrednej sfére, vzduchu, žili najnebezpečnejší tvorovia, *bTsan*, divokí červení jazdci v prilbách a pancieroch, jazdiacich na *nachových* koňoch; jazdcov viedol ich kráľ a koho stretli, po tom strieľali; hroty ich šípov spôsobovali smrteľné zranenia; pozri *tibetskí bohovia*; *Tibet*; *páv* (Biedermann)

Biedermann v súvislosti s heslom *klinec*: severské národy vo svojich *archaických* predstavách o *vesmíre* spájali klinec s *Polárkou* ako *vesmírnou osou*, okolo ktorej sa otáča celá *nebeská kupola*

-v súvislosti pravoslávnu ikonografiou *Pentekostés*: ikona kresťanských *Turíc* v gréckej pravoslávnej estetickej tradícii, ale určenej pre západné kresťanské publikum pomocou latinky, zobrazuje Zoslanie Ducha Svätého na apoštolov; v dolnej časti je alegorická postava, tzv. *Kozmos*, ktorý symbolizuje svet

pozri *firmament*, *empyreum*, *Primum mobile*; *kozmogónia*, *kozmológia*, *mikrokozmos*, *makrokozmos*, *zodiak/zverokruh*, *večnosť*; *Henoch*, *P'an Ku*; *Puruša*; *zrkadlo*, *mandala*, *svetové strany*, *firmament*, *zátišie* (Baleka); *kameň*; *Kristus Sol invictus*, *Urizen*, *Starý dni*, *bTsan*; *pečať múdrosti* (Nota bene); *anjeli*; *bindu*; *bodhi*, *üsan*; *apokatastáza*; *floor pieces/floor sculpture*; *hviezda*; *had*; *Isidin uzol*; *jablko*, *jaseň*, *klinec*, *alfa a omega* (Biedermann); *križ nerovnoramenný*, *kruh rozdelený horizontálou*, *kruh rozdelený zvislou sigma*; *kruh s bodkou*; *kruh so vpísaným štvorcem na základne*; *kruh s dvoma vpísanými prekríženými S*; *kruh so vpísaným rovnoramenným krížom*; *kruh so vpísaným trojuholníkom na základne*

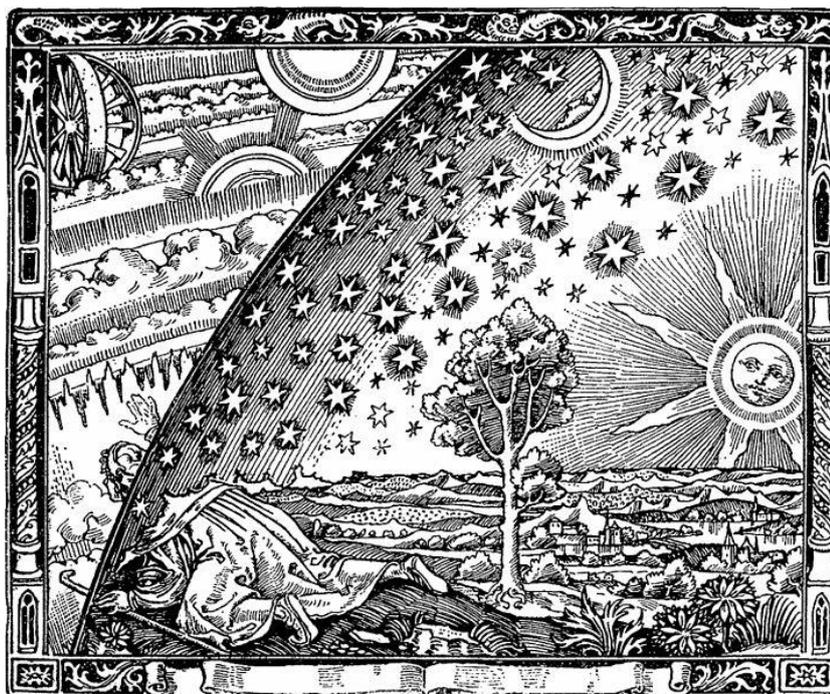
Zostúpenie Svätého Ducha (Novgorodská ikona, 15.-16.st.)

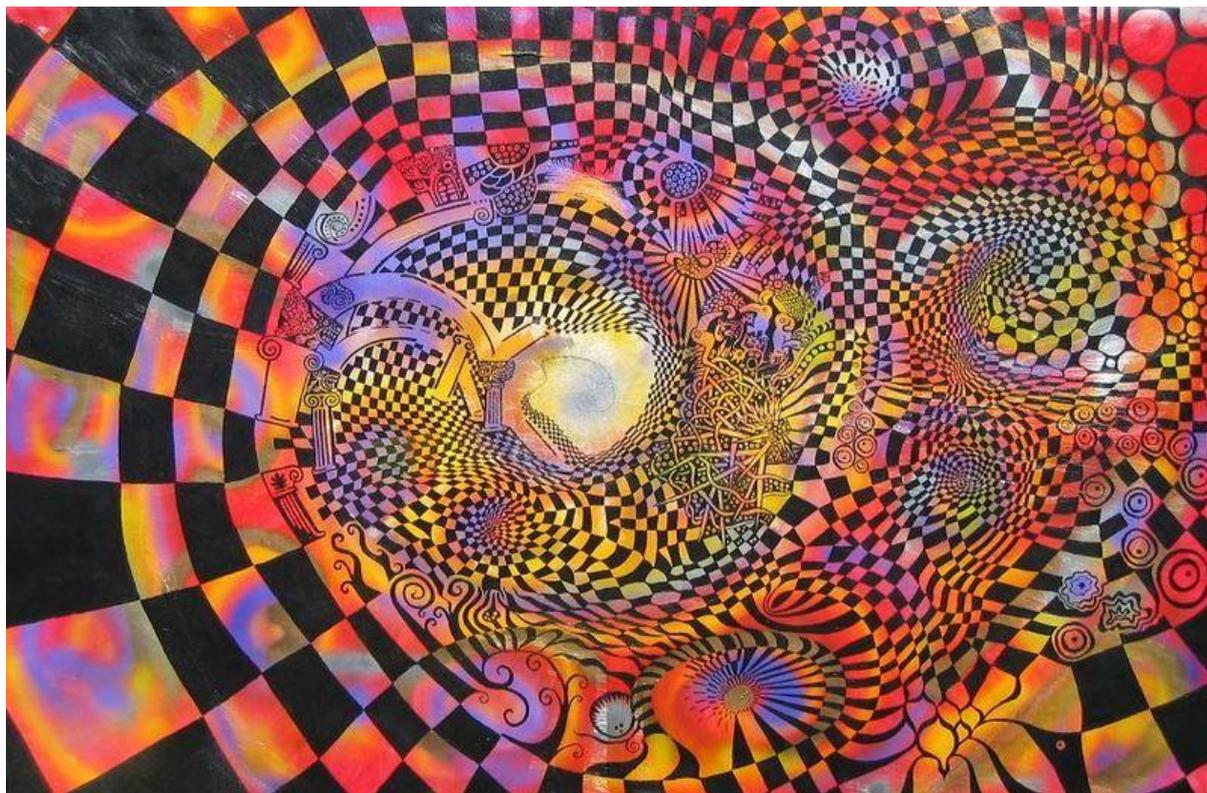
Giusto de Menabuoi: Mapa veta s deviatimi nebesami v podobe sústredných kruhov a so zverokruhom (freska z krstiteľnice v Padove, 14.s.)

G. Bonasone: Jupiter, Neptún a Pluto si delia vesmír (rytina, 1531-1576)

Anonym: Atmosféra (ilustrácia spisu Camille Flammariona, L'Atmosphère: Meteorologie Populaire, 1888)

H. Matos: Kozmos

H. Matos: Kozmická reakcia (2003)

H. Matos: Kozmická plavba (2001)